

JAARVERSLAG 2021

HET FLEVO-LANDSCHAP

Natuur dichtbij

**HET FLEVO
LANDSCHAP**

mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoeleinden
ATJ 26-07-2022

Inhoudsopgave

A. Verslag Raad van Toezicht 2021	4
1. Verantwoording werkzaamheden	4
2. Samenstelling raad van toezicht en relevante nevenfuncties	7
B. Bestuursverslag 2021	9
1. Juridische structuur en governance	9
1.1 Juridische Structuur	9
1.2 Governance	10
Ad a. Onderscheid toezicht, besturen en uitvoeren	10
Ad b. Effectiviteit en efficiency van bestedingen	11
Ad c. Omgang met belanghebbenden	12
2. Het Flevo-landschap in kort bestek	15
2.1 Beleidsplan 2020-2023	15
1. Kwaliteitsnatuur	15
2. Natuur in het hart	15
3. Natuur als partner	16
2.2 2021 in kort bestek	16
2.3 Risicomanagement	17
2.4 Beleggingsbeleid en vermogensbeheer	18
2.5 Toekomst	19
3. Doelrealisatie 2021	20
3.1 Kaderstelling en Kwaliteitsborging	22
3.2 Terreinbeheer	26
3.3 Natuurbeleving	29
3.4 Ontwikkelingen en Initiatieven	31
3.5 Samenwerking en Draagvlak	33
3.6 Aansturing en Ondersteuning	36
4. Bijlagen	39
A. Bezoldiging directie	39
B. Bijzonderheden exploitatie 2021	41
C. Jaarrekening 2021	43

A. Verslag 2021 Raad van Toezicht

1. Verantwoording werkzaamheden

'Samen maken we Flevoland iedere dag mooier.' Deze zin drukt de ambitie van Het Flevo-landschap uit: samen met, door en voor Flevolandse mensen werken aan een gezonde natuur in een levend landschap zowel in beheer als ontwikkeling. We zijn heel blij met de enorme kans die de provincie Flevoland ons geeft om nieuwe natuur te ontwikkelen in het kader van het Programma Nieuwe Natuur. Zonder de steun van de provincie Flevoland en het Rijk was een verdere natuurontwikkeling bij Schokland en Noorderwold-Eemvallei niet mogelijk geweest. We vinden het heel fijn te merken dat veel Flevolandse mensen de natuur in hun hart hebben gesloten. Natuur maakt deel uit van de beleving van Flevoland, het geeft het landschap identiteit, het is onderdeel van het Flevolandgevoel. Deze betrokkenheid blijkt onder andere uit het grote aantal begunstigers en vrijwilligers.

Als neveneffect van corona is het aantal bezoeken aan onze gebieden enorm toegenomen in 2020 en 2021. Dit manifesteert zich ook in een groeiend aantal begunstigers vanaf 2021. Inmiddels mogen we ruim 12.400 begunstigers (gezinlidmaatschappen) tot onze achterban rekenen. Vrienden/sponsors uit het bedrijfsleven zijn onmisbaar bij ons werk, evenals de ondersteuning van overheden. Ook de stevige bijdrage van de Nationale Postcode Loterij Nederland is voor ons van groot belang. Het Flevo-landschap werkt samen met veel kleine en grote

organisaties binnen de natuursector en daarbuiten. Daar toezicht op houden, zien hoe natuur en landschap zich ontwikkelen en van bezoekers te horen over hun beleving en waardering daarvan, vervult ons met trots.

De Raad van Toezicht heeft als belangrijke taak toe te zien op het door de directeur-bestuurder gevoerde beleid en daarmee op de realisatie van de doelen van de organisatie. Daarbij ziet de Raad van Toezicht erop toe dat Het Flevo-landschap conform de doelen in de statuten handelt. Zij heeft oog voor risico's en daarnaast voor gevolgen van (maatschappelijke) ontwikkelingen in de omgeving van Het Flevo-landschap. Naast het toezien, is de Raad van Toezicht ook sparringpartner voor de directeur-bestuurder. Onder andere in themabijeenkomsten, vaak in aanwezigheid van het management, wordt hier verder inhoud aan gegeven. Verder is de Raad werkgever van de directeur-bestuurder.

De voorzitter van de Raad van Toezicht voert periodiek overleg met de directeur-bestuurder. De Raad van Toezicht is in 2021 zeven keer in vergadering bijeengekomen, waaronder drie extra vergaderingen: één voor de werving van een nieuw lid van de Raad van Toezicht, één over staatssteun en één over grondverkoop. Daarnaast is er een themabijeenkomst georganiseerd over het thema fondsenwerving en was er een gezamenlijk veldbezoek aan het Gruttoveld en Noorderwold.

Binnen de Raad van Toezicht zijn er drie commissies: de Audit Commissie houdt specifiek toezicht op de financiële ontwikkelingen. De Audit Commissie heeft vier keer vergaderd in 2021.

De Kwaliteitscommissie houdt specifiek toezicht op de duurzame kwaliteit van de werkzaamheden en het beheer. De Kwaliteitscommissie adviseert over visies en kaders rond de thema's natuur, landschap, recreatie, cultuurhistorie en gebieden. Daarnaast kan de commissie de inhoudelijke en beheer-technische afwegingen bespreken. De Kwaliteitscommissie is in 2021 vier keer bijeengewees.

De Remuneratiecommissie heeft de zelfevaluatie van de Raad van Toezicht voorbereid en een (positief) beoordelingsgesprek gevoerd met de directeur-bestuurder. Ter voorbereiding van het beoordelingsgesprek heeft de Remuneratiecommissie gesproken met het managementteam (MT) en de personeelsvertegenwoordiging (PVT) en heeft de directeur-bestuurder een zelfevaluatie geschreven.

In 2020 is de werving gestart voor één nieuw lid van de Raad van Toezicht. Specifiek is gezocht naar kandidaten met een strategische communicatie achtergrond gericht op bedrijfsleven. Met ingang van 1 mei 2021 is Arne van den Berg benoemd als lid van de Raad van Toezicht.

De Raad van Toezicht dient het eigen functioneren jaarlijks te evalueren, dit mede in het licht van de (maatschappelijke) omgeving en de ontwikkelingen daarin. Elke twee jaar gebeurt dat onder begeleiding van een extern deskundige. In 2021 heeft, mede onder invloed van corona, géén zelfevaluatie plaatsgevonden. Vroeg in 2022 zal deze onder externe begeleiding worden uitgevoerd, waarbij tevens naar de profielen van in 2022 nieuw te wer-

ven leden van de Raad van Toezicht zal worden gekeken. Tijdens elke evaluatie wordt kritisch gekeken naar het eigen functioneren en het samenspel tussen Raad van Toezicht, directeur en werkorganisatie. Dat heeft geleid tot het werken met een bestuursopdracht over 2021, om daarmee een dashboard te ontwikkelen om de ontwikkelingen en resultaten goed te kunnen monitoren. Ook het belang van een goed evenwicht tussen opgaven en middelen wordt onderstreept.

De impact van corona heeft na het jaar 2020 ook 2021 tot een zeer bijzonder jaar gemaakt. Veel activiteiten en vergaderingen zijn digitaal geweest. Fysieke ontmoetingen, zeker in grotere groepen, waren dit jaar veelal niet mogelijk. Contacten vanuit de Raad van Toezicht met personeel hebben daarom beperkt en meer bilateraal of in kleine groepen plaatsgevonden. De traditionele Regiobijeenkomsten zijn in 2021 definitief vervangen door een digitale variant: Een Uur Natuur. Er hebben 2.000 huishoudens naar deze uitzending gekeken.

Naast de ieder jaar terugkomende onderwerpen uit de Planning en Control-cyclus heeft de Raad van Toezicht met de directeur-bestuurder intensief van gedachten gewisseld en besluiten genomen over de volgende onderwerpen:

- De ontwikkelingen en dilemma's rond de vier deelprojecten in het kader van Programma Nieuwe Natuur Flevoland, inclusief de potentiële risico's en hoe die te vermijden.
- De verwerving en verkoop van gronden in het kader van het Programma Nieuwe Natuur en in meer algemene zin in het kader van de doelstelling en de financiering daarvan.
- Werving van middelen voor de doelstellingen, onder andere sponsoring, subsidie van provincie Flevoland en anderen. Besteding van eigen middelen.

- De risico's rond het dossier Staatssteun.
- De ontwikkeling van de organisatie als geheel aan de hand van een organisatie ontwikkelplan en de bestuursopdracht 2021. Een nieuw afdelingsplan voor het Bedrijfsbureau is vastgesteld.
- De gebiedsontwikkeling in het kader van Almeersepoort Nationaal Park Nieuw Land en meer in het bijzonder rond het Lepelaarplassengebied en bezoekerscentrum De Trekvogel.
- Strategie en inzet met betrekking tot fondsenwerving particuliere markt en bedrijfsleven.
- Het functieprofiel van de directeur-bestuurder is geactualiseerd en opnieuw vastgesteld.
- De zelfevaluatie voor begin 2022 is voorbereid.

Wij hebben als Raad van Toezicht aandacht voor de criteria van en de discussie over goed bestuur en de governance-regels in de non-profit sector en volgen de ontwikkelingen in het kader van de brancheorganisatie Goede Doelen Nederland. Ook de criteria van het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF) worden nauwlettend gevolgd. Wij zijn bijzonder verguld met de financiële bijdrage van Nationale Postcode Loterij Nederland. Deze bijdrage is zeer belangrijk om bijzondere en grote projecten te kunnen uitvoeren en meer activiteiten gericht op een breed publiek te kunnen aanbieden.

De korte lijnen naar, de samenwerking met en de bijdragen van de provincie Flevoland worden zeer gewaardeerd. De Raad van Toezicht wil ook het belang van de goede samenwerking met gemeenten en waterschap benadrukken. Het samen optrekken met collega groene organisaties met respect voor elkaars kwaliteiten en aanvullend op elkaars competenties is eveneens van groot belang.

Stichting Flevo-landschap is evenals de andere provinciale landschappen en de landschapsbeheerorganisaties aangesloten bij Stichting LandschappenNL, de gezamenlijke koepelorganisatie. LandschappenNL zorgt onder andere voor de landelijke en Europese belangenbehartiging en

is tevens het forum waar veel informatie en kennis onderling gedeeld wordt tussen de lid-organisaties. Dit gebeurt op elk niveau, waaronder op het niveau van directeur-bestuurder en Raad van Toezicht. De12Landschappen, de voorloper van LandschappenNL, wordt per 31 januari 2022 opgeheven. Het was niet meer nodig om deze rechtspersoon als procespartij in stand te houden. Het dossier Staatssteun is in een nieuwe fase beland.

De Raad van Toezicht wil nadrukkelijk haar grote waardering uitspreken voor de wijze waarop medewerkers en vrijwilligers zich hebben ingezet en het vele werk dat zij hebben verricht, ondanks de bijzondere en beperkende omstandigheden als gevolg van corona. De werkorganisatie heeft veerkracht getoond en is in staat om flexibel en adequaat met soms sterk gewijzigde omstandigheden om te gaan.

Het in 2019 opgestelde en vastgestelde Beleidsplan 2020-2023 etaleert een stevige ambitie en geeft tegelijkertijd richting aan de inzet van de organisatie. Ook voor het beheer van onze mooie natuurterreinen was aandacht. Veel resultaten zijn door de enthousiaste inzet en betrokkenheid van medewerkers bereikt. De Raad van Toezicht stelt met genoegen vast dat onze begunstigers en andere stakeholders het werk en de resultaten van Het

Flevo-landschap waarderen. Wij willen de medewerkers en directeur-bestuurder bedanken voor hun inzet. Door hen kunnen de kansen, die zich voor natuur en landschap in Flevoland voordoen, benut worden.

Belangrijk voor Het Flevo-landschap zijn de vrijwilligers. Door hun inzet maken zij extra dingen mogelijk bij het beheer van natuur, landschap en cultuurhistorie. Dit heeft impact op de beleving van bezoekers uit Flevoland en andere provincies. De liefdevolle inzet en betrokkenheid van vrijwilligers inspireren en maken meer mogelijk dan wij alleen zouden kunnen. Het Flevo-landschap staat midden in de samenleving. Wij koesteren de natuur die wij beheren en ontvangen elk jaar miljoenen bezoekers in onze gebieden. Dat zou niet mogelijk zijn geweest zonder de hulp, inzet en bijdragen van alle betrokkenen, provincie Flevoland, de vele vrijwilligers en al onze begunstigers en bedrijfsrelaties. Hen allemaal willen wij heel hartelijk bedanken voor hun inzet en de resultaten die daarmee bereikt zijn in 2021.

Namens de Raad van Toezicht,
Truus Sweringa, voorzitter

2.Samenstelling Raad van Toezicht en relevante nevenfuncties

De Raad van Toezicht is ingesteld op 30 december 2012. Leden van de Raad van Toezicht zijn niet bezoldigd.

Raad van Toezicht (per 31-12-2021)

Lid	Hoofdfunctie	Nevenfuncties vanuit hoofdfunctie:	Nevenfuncties
Mw. G.N. Sweringa (voorzitter en lid Remuneratiecommissie)	Toezi chthouder		<ul style="list-style-type: none"> Lid Raad van Toezicht en voorzitter remuneratiecommissie Stichting Openbaar Voortgezet Onderwijs Kampen Dronten (Almere College) Bestuurslid Stichting Unie van Provinciale Landschappen (opgeheven 31-1-2022)
Dhr. A.E.O. van den Berg	Directeur/eigenaar MediaActivationCo. B.V./AS WE SPEAK Media B.V.		<ul style="list-style-type: none"> Raad van advies CVDT
Dhr. L.T. van Bloois (voorzitter Audit commissie)	Toezi chthouder		<ul style="list-style-type: none"> Voorzitter Raad van Commissarissen Woningstichting Naarden Vicevoorzitter Raad van Commissarissen Stichting Lefier Lid Raad van Toezicht Zorggroep Apeldoorn e.o. Lid Raad van Toezicht Stichting Maeykehiem
Dhr. A.J. Lok (lid Audit Commissie)	Trainer en adviseur bij Kriton B.V		<ul style="list-style-type: none"> Lid bestuur Faculty Audit & Assurance, NBA
Mw. A.J.M. Schelwald-van der Kley (lid Kwaliteitscommissie en voorzitter Remuneratie-commissie)	Directeur Schelwald-van der Kleij BV/ Envision-S en Diaita		<ul style="list-style-type: none"> Lid Raad van Commissarissen Centrada Parttime docent neurobiologie CAM-Instituut
Dhr. J. Leentvaar (voorzitter Kwaliteits-commissie)	Toezi chthouder en adviseur		<ul style="list-style-type: none"> Emeritus hoogleraar UNESCO-IHE - Institute for Water Education, Delft Voorzitter Raad van Toezicht Stichting Welzijn Lelystad Lid Raad van Toezicht Stichting De Natuur en Milieufederaties Bestuurslid CADRE (toetsing Rotary International water projecten in ontwikkelingslanden) Voorzitter Vereniging van Zorgboerderijen Flevoland Ambassadeur De Lelystadse Uitdaging

B. Bestuursverslag 2021

1. Juridische structuur en governance

1.1 Juridische Structuur

De stichting heeft de naam Stichting Flevo-landschap en is statutair gevestigd te Lelystad. Gedurende het boekjaar 2021 hebben er geen wijzigingen in de statuten of het directiereglement plaatsgevonden. De stichting kent een Raad van Toezicht en een directeur-bestuurder.

Dhr. B.G.M. Huisman is gedurende het gehele jaar directeur-bestuurder geweest. Hij heeft de volgende nevenfuncties:

- Bestuurslid FSC Nederland sinds oktober 2017
- Bestuurslid Stichting Namens de Natuur (tot medio 2021)
- Lid Landschapsnetwerk Brummen (geen bestuur)

De directeur van Het Flevo-landschap vervult de volgende vertegenwoordigingen:

- Lid Bestuur Stichting Het Blauwe Hart
- Lid Bestuur Fauna Beheereenheid Flevoland

Bezoldiging directie

De Raad van Toezicht heeft, op advies van de Remuneratiecommissie, het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het beleid wordt periodiek geactualiseerd. De laatste evaluatie was in 2021.

Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt Stichting Flevo-landschap de Regeling beloning directeuren van goededoelenorganisaties (zie [goededoelennederland.nl](https://www.goededoelennederland.nl)). De regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. De weging van de situatie bij directeur-bestuurder B.G.M. Huisman vond plaats door de Remuneratiecommissie. Dit leidde tot een zogenaamde BSD-score van 430 punten met een maximaal jaarinkomen van € 124.142.

De voor de toetsing, aan de geldende maxima, relevante werkelijke jaarinkomens van de directie bedroegen (2021 in EUR) voor B.G.M. Huisman (1 FTE/12 mnd) 117.514. Deze beloningen bleven binnen de geldende maxima.

Het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellings, de werkgeversbijdrage pensioen, de pensioencompensatie en de overige beloningen op termijn bleven (voor B.G.M. Huisman, met een bedrag van € 117.514) binnen het in de regeling opgenomen maximum bedrag van € 124.142 per jaar. De belaste vergoedingen/bijtellings, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn stonden bovendien in een redelijke verhouding tot het jaarinkomen.

De hoogte en samenstelling van de bezoldiging worden in de jaarrekening toegelicht in de toelichting op de staat van baten en lasten.

1.2 Governance

Het Flevo-landschap is een door het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF) erkend goed doel. Goede doelen leggen verantwoording af aan hun donateurs en de maatschappij over de besteding van de inkomsten. Eenduidige regels maken goede doelen transparant en verplichten tot een goede toelichting op de werkwijze en verantwoording van resultaten. Sinds 1 januari 2016 is er een Erkenningsregeling Goede Doelen met nieuwe normen en gemoderniseerd toezicht. De meeste codes en richtlijnen van Goede Doelen Nederland zijn opgenomen in de normen van de Erkenningsregeling. In 2021 heeft een hertoetsing plaatsgevonden van Het Flevo-landschap door het CBF, met als uitkomst dat de Erkenning wordt gecontinueerd. Het Flevo-landschap voldoet aan de harde normen van categorie-D.

Voor de leden van Goede Doelen Nederland gelden de volgende codes, regels en richtlijnen:

- SBF-code voor Goed Bestuur. SBF staat voor Stichting Samenwerkende Brancheorganisaties Filantropie, opgericht in 2011 met als doel het bevorderen van de maatschappelijke rol en betekenis van de filantropie binnen Nederland. SBF heeft een Code voor Goed Bestuur opgesteld, waaraan ook Stichting Flevo-landschap zich committeert.
- Richtlijn 650 en Richtlijn C2 (onderdeel van richtlijnen voor de jaarverslaggeving van de Raad voor de jaarverslaggeving) en aanbeveling Toepassing Richtlijn 650 'kostentoekening beheer en administratie'.
- Erkenningsregeling Goede Doelen (CBF).

- Regeling beloning directeurs van goede doelen.
- Richtlijn Financieel Beheer goede doelen.
- Handreiking verwerking en waardering van nalatenschappen belast met (vrucht)gebruik.

De Raad van Toezicht en de directeur-bestuurder onderschrijven de drie principes van de Code Goed Bestuur voor Goede Doelen en geven in deze verantwoordingsverklaring aan hoe Het Flevo-landschap hiermee omgaat. De drie principes zijn:

- a) Onderscheid toezicht, besturen en uitvoeren
- b) Effectiviteit en efficiency van bestedingen
- c) Omgang met belanghebbenden

Ad a. Onderscheid toezicht, besturen en uitvoeren

Bestuurlijke organisatie

- Het Flevo-landschap hanteert een in de statuten vastgelegd toezicht door de Raad van Toezicht op de directie. De Raad van Toezicht heeft daarnaast een adviserende rol voor de directeur.
- De directeur-bestuurder is verantwoordelijk voor de opstelling van het beleid en de uitvoering van het werk. De kaders hiervoor worden gevormd door de statutaire doelstellingen en het Beleidsplan 2020-2023. Deze worden jaarlijks uitgewerkt in een Jaarplan en Jaarbegroting, welke door de Raad van Toezicht worden goedgekeurd. De directeur is daarbij gebonden aan het Directiereglement.
- De leden van de Raad van Toezicht vervullen hun toezichtstaak voor een periode van maximaal vier jaren en zijn in principe eenmaal herbenoembaar. In 2014 is een rooster van aftreden ingesteld, dat jaarlijks wordt geactualiseerd. De leden van de Raad van Toezicht vervullen hun functie onbezoldigd. Zij

hebben wel recht op vergoeding van in hun functie gemaakte onkosten.

- De Raad van Toezicht vergadert minimaal vier keer per jaar. Ter voorbereiding van de vergaderingen functioneert een Audit Commissie bestaande uit twee leden van de Raad van Toezicht. Elke vergadering van de Raad van Toezicht is door de directeur en de voorzitter voorbereid.
- Ieder jaar voert de Remuneratiecommissie een functioneringsgesprek met de directeur. In het functioneringsgesprek wordt ook getoetst of voldaan is aan de regelingen beloningen van Goede Doelen Nederland en of er sprake is of is geweest van integriteitsissues. Twee leden van de Raad van Toezicht hebben zitting in de Remuneratiecommissie.
- De kwaliteitscommissie adviseert de Raad van Toezicht over visies op de thema's natuur, landschap, recreatie en cultuurhistorie en de functies die daarbij een rol spelen alsook gebiedsvisies en beheerkaders. Twee leden van de Raad van Toezicht hebben zitting in de Kwaliteitscommissie.

Werkorganisatie

- De directeur opereert in de werkorganisatie samen met een Managementteam (MT) dat wordt gevormd door de hoofden van de inhoudelijke afdelingen Beleid, Kwaliteit & Ontwikkeling, Natuur- en Landschapsbeheer, Communicatie, Marketing & Natuurbeleving en het Bedrijfsbureau. In 2020 is een eigenstandige functie voor controller ingevoerd. De controller valt rechtstreeks onder de directeur-bestuurder en rapporteert aan de Raad van Toezicht. De controller sluit aan bij MT-vergaderingen met een financiële component. Het MT vergadert eens in de twee weken.
- De afdelingen kennen elk een eigen afdelingsoverleg.
- In 2021 is er opnieuw een Personeelsvertegenwoordiging (PVT) opgericht. In 2018 had de toenmalige PVT zichzelf opgeheven, vanwege te weinig actieve leden. De nieuwe PVT kent drie leden uit de werkorganisatie. In 2021 hebben diverse verkennende gesprekken plaatsgevonden, is er een trainingsdag geweest voor PVT-leden en directeur en hebben er vijf vergaderingen plaatsgevonden.
- Vanwege corona zijn groepsbijeenkomsten nauwelijks mogelijk geweest. Het informeren en consulteren van de werkorganisatie door de directie heeft daardoor noodgedwongen op andere manieren plaatsgevonden en meer individueel of in kleinere gezelschappen. De directeur schrijft gemiddeld één keer per vier weken een informatieve mail aan alle medewerkers, met daarin genomen besluiten, diverse ontwikkelingen en behaalde resultaten.
- Er is binnen Stichting Flevo-landschap een vertrouwenspersoon aangesteld. Deze

stelt een jaarverslag op. Het jaarverslag 2021 is besproken met de directeur-bestuurder en gedeeld met de voorzitters van de Raad van Toezicht en de PVT. Er was in 2021 één melding van een ongewenste omgangsvorm. Dit is uitvoerig besproken met en tussen betrokkenen en naar tevredenheid van de aangever afgesloten.

- In de werkorganisatie worden jaarlijks functioneringsgesprekken gevoerd tussen medewerkers en leidinggevenden om de medewerkers optimaal te kunnen blijven inzetten en te stimuleren zich te blijven ontwikkelen.
- Het bezoldigingsbeleid van de medewerkers is vastgelegd in het Directiestatuut Flevo-landschap en conform de CAO Bos en Natuurbeheer.
- In 2020 is een traject gestart waarbij alle functieprofielen zijn geactualiseerd, getoetst aan de in de cao vastgestelde referentiefuncties en vervolgens zijn ingeschaald conform de passende referentiefunctie. Elke stap in dit proces vraagt instemming van medewerkers en biedt de mogelijkheid van bezwaar en beroep. Een deel van de medewerkers heeft hiervan gebruik gemaakt. Eind 2021 is het traject afgesloten met definitieve vaststelling van zowel de functieprofielen als de inschaling.

Ad b. Effectiviteit en efficiency van bestedingen

Gerichtheid op doelstellingen

Het Flevo-landschap streeft naar een efficiënte en doelmatige besteding van de middelen voor de doelstellingen (zie hoofdstuk 3). Zoveel mogelijk activiteiten van de organisatie zijn direct hierop gericht. Daarnaast zijn er activiteiten van bestuur en werkorganisatie die voorwaardenscheppend zijn voor een goede taakvervulling ten behoeve van de doelstellingen. Het Flevo-landschap is gecertificeerd natuurbeheerder voor SNL (Subsidiestelsel Natuur en Landschap). Dit betekent dat de werkprocessen verlopen conform het ontwikkelde Kwaliteitshandboek SNL.

Planning & control-cyclus

- Het Flevo-landschap hanteert een meerjarenbeleidsplan met een meerjarenbegroting. In 2019 is het vigerend beleidsplan 2020-2023 vastgesteld. Dit vormt de basis voor het jaarplan 2021
- Jaarlijks wordt binnen het kader van het beleidsplan een Jaarplan en Jaarbegroting opgesteld met concrete (deels meetbare) doelen, bij voorkeur gericht op effecten dan wel inspanningen. Ten aanzien van kosten van natuurbeheer en publieksbereik worden kengetallen en prestatie-indicatoren opgenomen.

- Jaarverslag en jaarplan kennen dezelfde systematiek, zodat de bereikte resultaten vergeleken kunnen worden met de voornemens.
- Eens per kwartaal wordt middels kwartaalrapportages met toelichting de voortgang en de prognose gerapporteerd en besproken binnen de Audit Commissie en de Raad van Toezicht.
- De Raad van Toezicht wordt elke vergadering, door de directeur, geïnformeerd over de voortgang op hoofdlijnen en over relevante afwijkingen.

Ad c. Omgang met belanghebbenden

Het Flevo-landschap ambieert een organisatie te zijn die in open wisselwerking met de maatschappelijke omgeving opereert. Zij ziet als maatschappelijke omgeving zowel de begunstigers, sponsors en vrijwilligers, alsook de beleidsmatige en bestuurlijke omgeving. Het Flevo-landschap informeert de belanghebbenden met diverse uitingen, waaronder: website, magazine, digitale nieuwsbrief, sociale media, jaarverslag en jaaroverzicht en folders over terreinen en onderwerpen. In een video-uitzending van een uur worden al onze begunstigers geïnformeerd over ontwikkelingen in het afgelopen jaar en plannen voor het komende jaar.

Stakeholders

Het Flevo-landschap betreft de bestuurlijke en maatschappelijke omgeving bij de evaluatie en het formuleren van het beleid. Het Flevo-landschap participeert in uiteenlopende gremia en processen. Met regelmaat zijn er op zowel ambtelijk als bestuurlijk niveau contacten met de relevante overheden en collega's.

Omgang met begunstigers en sponsors

- Het Flevo-landschap heeft een beleid t.a.v. sponsors geformuleerd. Met elke bedrijfsvriend wordt een contract afgesloten waarin prestaties en tegenprestaties worden benoemd. Met de Vrienden van Het Flevo-landschap wordt goed en regelmatig contact onderhouden.
- Vanwege alle coronabeperkingen waren er in 2021 geen grote publieksbijeenkomsten mogelijk. In het najaar van 2021 is Een Uur Natuur uitgezonden. Hierin blikten we terug op de vele mooie resultaten van het afgelopen jaar en blikten we vooruit op de plannen voor 2022 ondersteund met videoreportages. Er hebben in totaal ruim 2.000 huishoudens naar deze uitzending gekeken.
- De organisatie kent een klachtenregeling en -registratie voor externen. Dit is een algemene regeling, die wij laagdrempelig openstellen en waar mensen met allerlei soorten meldingen terecht kunnen. In 2021 zijn er 86 meldingen geweest, die vooral betrekking hadden op afgebroken takken of bomen over een pad, hinder van loslopende honden en dergelijke. Alle klachten zijn naar tevredenheid van de melders opgelost op operationeel niveau, zodanig dat sommigen zich zelfs als nieuwe begunstiger hebben aangemeld.

Vrijwilligers

- Corona heeft grote invloed gehad op de inzet van vrijwilligers. De bezoekerscentra zijn grote delen van het jaar gesloten of beperkt opengesteld geweest. Omdat bijeenkomsten in grotere groepen vaak niet mogelijk waren, was en is het een uitdaging om de communicatie en betrokkenheid gestalte te geven. Veel vrijwilligers missen het contact met het publiek enorm en ook de onderlinge contacten en uitwisseling.

- Circa 150 vrijwilligers zetten zich in voor de doelstellingen van Het Flevo-landschap. Deels vanuit hobby en deels uit maatschappelijke betrokkenheid. Vrijwilligers zijn actief als gastvrouw/-heer in de bezoekerscentra, als gids in de natuurgebieden, bij het inventariseren van flora en fauna en in het beheerwerk, en in 2021 was er ook de eerste vrijwillige administratieve medewerker op kantoor.
- Met elke individuele vrijwilliger wordt een vrijwilligerscontract gesloten waarin de wederzijdse rechten en plichten zijn benoemd. Dit is niet het geval waar het om vrijwilligers gaat die in het verband van een natuurvereniging actief zijn.
- Het Flevo-landschap heeft een Klankbordgroep Vrijwilligers, die tenminste elk halfjaar overlegt met het hoofd Communicatie & Marketing en de directeur. Dit jaar is onder meer gesproken over vernieuwing van het vrijwilligersbeleid, de programmering natuurbeleving en de organisatieontwikkelingen.
- Ook weer vanwege corona hebben er in 2021 geen brede vrijwilligersbijeenkomsten plaatsgevonden. In kleinere groepen hebben wel bijeenkomsten plaatsgevonden, maar veel minder frequent dan gebruikelijk.

Interne communicatie

- In het MT-overleg vindt de beleidsvoorbereiding en besluitvorming binnen de werkorganisatie plaats. Van hetgeen besproken is, wordt een samenvatting op intranet geplaatst. De afdelingshoofden geven een terugkoppeling in hun teamoverleggen van hetgeen besproken en besloten is. Sinds medio 2019 stuurt de directeur gemiddeld elke vier weken een mail onder de titel 'post van de directeur'. Hierin deelt hij de

MT-besluiten en geeft informatie over ontwikkelingen en contacten.

- In de afdelingsoverleggen wordt informatie binnen de afdelingen uitgewisseld en het werk voorbereid.
- Het Flevo-landschap beschikt over een intranet dat goed gebruikt wordt door medewerkers en vrijwilligers.
- Er zijn diverse interne overlegstructuren om de voortgang van activiteiten en projecten te bespreken en regelmatig te evalueren.

Risico – Klacht bij de Europese Commissie.

Naar aanleiding van een klacht ingediend door enkele particuliere grondbezitters (waaronder Nationaal Park de Hoge Veluwe) over de PNB-regeling, welke klacht volgens de Europese Commissie later zou zijn 'opgevolgd' door de Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters ('VGG'), oordeelde de Europese Commissie in een besluit d.d. 2 september 2015, dat de Staat de subsidieregeling weliswaar onterecht niet van tevoren heeft aangemeld bij de Commissie, maar keurde zij de regeling achteraf alsnog goed.

Zowel de VGG als de terreinbeherende organisaties (TBO's) hebben – op verschillende gronden – tegen dit besluit van de Europese Commissie beroep ingesteld. De VGG heeft beroep ingesteld omdat zij van mening is dat de formele onderzoeksprocedure had moeten worden geopend. Wij hebben mede beroep aangetekend, omdat de TBO's onder andere – in tegenstelling tot de Europese Commissie – van mening zijn dat natuurbeschermingsorganisaties zoals Het Flevo-landschap niet kwalificeren als 'onderneming',

en aldus geen sprake is van staatssteun. Voorts is er naar het inzicht van de TBO's evenmin sprake geweest van een 'economisch voordeel', althans niet in de mate die de Europese Commissie lijkt aan te nemen, en heeft de PNB-regeling niet geleid tot een vervalsing van de mededinging en/of een beïnvloeding van het interstatelijk handelsverkeer, omdat het alleen gaat over Nederlands natuurbeheer.

Gevolgen/genomen maatregelen – In september 2020 is er een uitspraak geweest van het Hof van Justitie van de Europese Unie in Luxemburg. In dit arrest zijn de conclusies van het EU-Gerecht uit 2018 in stand gelaten en is geoordeeld dat de Europese Commissie de PNB-regeling middels een verkeerde onderzoeksprocedure heeft beoordeeld, en er zodoende een procedureel gebrek kleefde aan het eerdere besluit van de Europese Commissie uit 2015. Het gevolg van de arresten van het EU-Gerecht en het EU-Hof is dat het besluit van de Europese Commissie van 2 september 2015 nietig is. De Europese Commissie zal de PNB-regeling vermoedelijk aan een hernieuwde beoordeling onderwerpen. Wij wachten de voortgang van dit hernieuwde onderzoek af.

In het kader van de PNB-regeling, gelijk de subsidieregelingen vóór de invoering van de PNB regeling in 1993, werden de TBO's belast met de aankoop of verkrijging van gronden ten behoeve van de totstandbrenging van de Nederlandse Ecologische Hoofdstructuur (thans: Natuurnetwerk Nederland) met als uitdrukkelijk doel de verworven gronden planmatig te transformeren en daarmee ook financieel af te waarderen tot natuurterrein, om deze eeuwigdurend als natuur te beheren en te behouden, alsmede open te stellen.

In 2021 heeft de Europese Commissie in een vergelijkbare situatie geoordeeld dat een Duitse TBO kwalificeert als onderneming. Ondanks dat de uitkomst van de procedure voor de Nederlandse TBO's nog onzeker is, dient er inmiddels rekening te worden gehouden met uitstroom van middelen, maar er is geen betrouwbare schatting te maken voor het opnemen van een voorziening. Daarom is gelijk aan voorgaande jaren geen verplichting opgenomen in de jaarrekening.

Voor de volledigheid zij opgemerkt dat, mocht de Europese Commissie na herbeoordeling tot de conclusie komen dat sprake is van (on)verenigbare staatssteun, de Staat gedwongen kan zijn (een deel van) de ontvangen steun en/of de rente daarover terug te vorderen van de TBO's, hetgeen ook materiële gevolgen kan hebben voor de financiële positie van Het Flevo-landschap doch geen onzekerheid omtrent de continuïteit van Het Flevo-Landschap tot gevolg zal hebben. Welk besluit de Europese Commissie zal nemen zal echter eerst moeten worden afgewacht.

We blijven ons verder graag richten op onze relatie en samenwerking met particuliere natuureigenaren, die Het Flevo-landschap van grote waarde vindt en met wie wij in grote mate belangen delen, ook ten aanzien van toekomstig natuurbeheer.

2. Het Flevo-landschap in kort bestek

2.1 Beleidsplan 2020-2023

Eind 2019 is het beleidsplan 2020-2023 als richtinggevend kader voor het werk van Het Flevo-landschap vastgesteld met als titel Veerkrachtige natuur dichtbij.

Onze missie luidt: 'Wij behouden, beschermen en beheren natuurgebieden, landschappen en cultureel erfgoed in Flevoland'. Wij vinden dat natuur in een aantrekkelijk landschap de motor van een gezonde leefomgeving is. Met een groeiend aantal inwoners en een toenemende druk op onze groene omgeving houdt Het Flevo-landschap vast aan ruimte voor waardevolle en toekomstbestendige natuur.

Drie pijlers

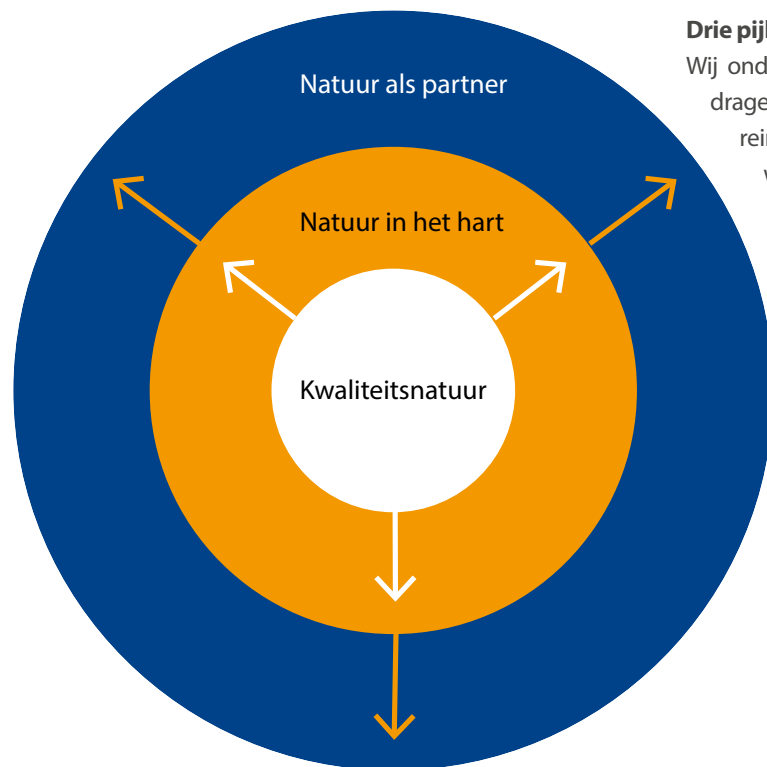
Wij onderscheiden drie pijlers in onze ambitie. Allereerst dragen wij de verantwoordelijkheid voor onze eigen terreinen, waar we als natuurorganisatie Kwaliteitsnatuur willen realiseren. De tweede pijler richt zich op de verbinding met mensen, primair de inwoners van Flevoland (Natuur in het hart). De derde pijler richt zich op de bijdrage die wij, met onze kennis en ervaring, kunnen bieden aan de grote uitdagingen in onze samenleving rond bijvoorbeeld biodiversiteit en klimaatadaptatie (Natuur als partner).

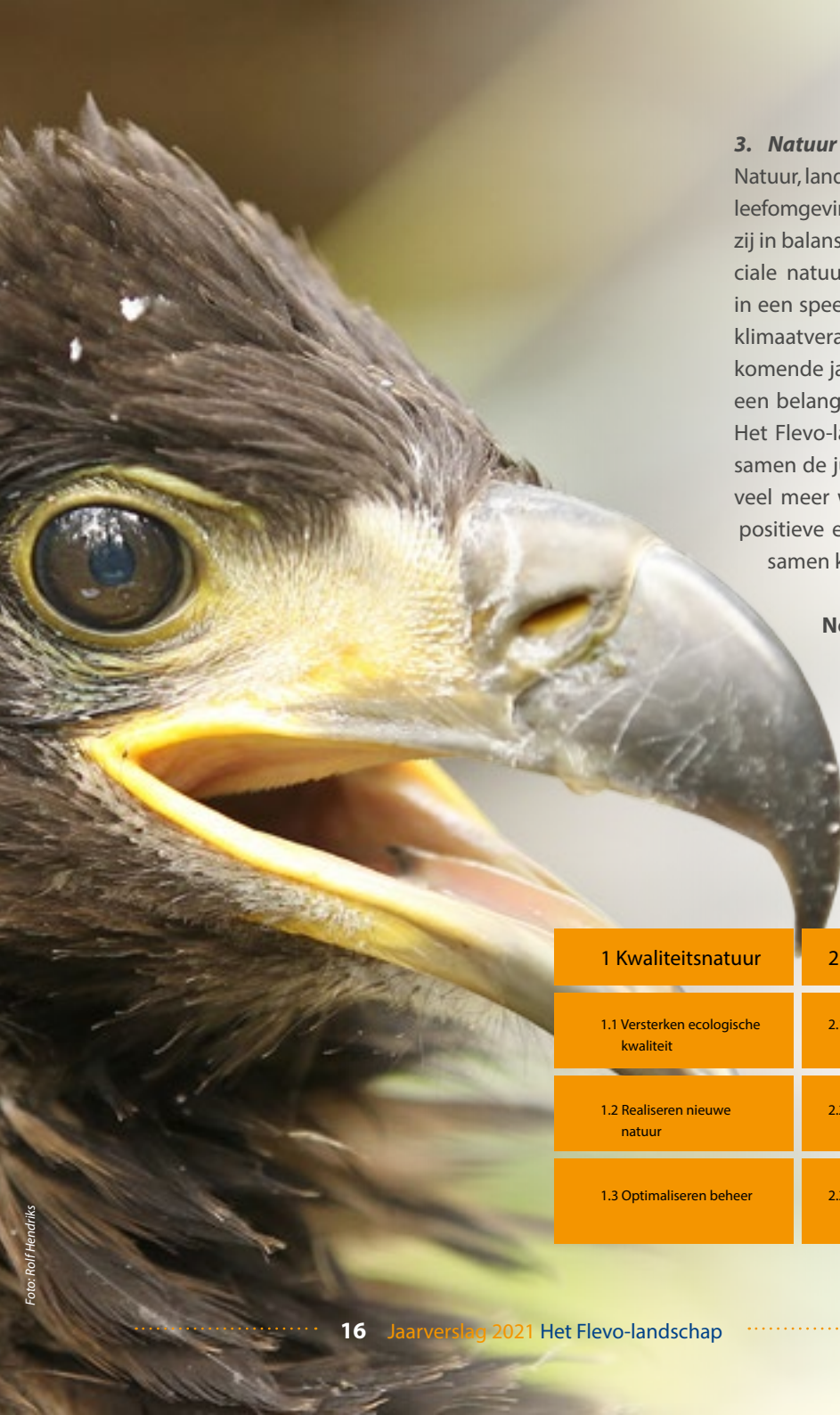
1. Kwaliteitsnatuur

We streven in onze natuurgebieden naar veerkrachtige ecosystemen met een grote biodiversiteit aan planten en dieren. Door natuurgebieden met elkaar te verbinden wordt de natuur sterker, wordt de biodiversiteit groter en groeit de kans op het voortbestaan van soorten. We monitoren voortdurend onze gebieden. Daar waar het kan laten we natuurlijke processen zoveel mogelijk hun eigen gang gaan. We creëren de randvoorwaarden waarbinnen natuur tot bloei kan komen. We passen de inrichting en beheer alleen aan als dat de natuur en onze leefomgeving ten goede komt. Flevoland bestaat dankzij ingrijpen van de mens. Ook de Flevolandse natuur kan niet bestaan zonder goed beheer.

2. Natuur in het hart

Onze natuurlijke omgeving is onze meest kostbare erfenis. Natuur heeft geholpen om vorm te geven aan onze geschiedenis, ons landschap, onze identiteit en onze economie. Het maakt mensen gezonder en verbetert de kwaliteit van leven. Het kunnen genieten van natuur is belangrijk. Natuurbeleving haalt het beste in mensen naar boven. Wij geloven dat een mooie ervaring zorgt voor betrokkenheid en bescherming van onze natuur. Het Flevo-landschap zorgt voor beleving die mensen in het hart raakt. Hoe meer en hoe directer mensen natuur kunnen beleven, hoe groter de verbinding met de natuur is. En daarmee het besef dat onze natuur ertoe doet. Daar zetten we als natuurorganisatie op in.

3. Natuur als partner

Natuur, landschap en cultuurhistorie zijn essentieel in onze leefomgeving. In een evenwichtig ingerichte provincie zijn zij in balans met wonen, werken en recreëren. Als provinciale natuurorganisatie is Het Flevo-landschap partner in een speelveld waar maatschappelijke uitdagingen als klimaatverandering, bodemdaling en biodiversiteit in de komende jaren van grote invloed zullen zijn. Natuur kan een belangrijke bijdrage leveren aan deze uitdagingen. Het Flevo-landschap zet haar kennis en ervaring in om samen de juiste oplossingen te vinden. We bereiken zoveel meer wanneer we elkaar inspireren, motiveren en positieve energie geven. Het Flevo-landschap is er om samen kansen te signaleren en te benutten.

Negen doelen

De komende vier jaar geeft Het Flevo-landschap handen en voeten aan haar ambities door het concreet aan de slag te gaan met de onderstaande negen doelen. Voor elk doel zijn een of meerdere indicatoren benoemd, zie tabel.

1 Kwaliteitsnatuur	2 Natuur in het hart	3 Natuur als partner
1.1 Versterken ecologische kwaliteit	2.1 Visie en beleid natuurbeleving	3.1 Biodiversiteit in samenhang
1.2 Realiseren nieuwe natuur	2.2 Programmeren natuurbeleving	3.2 Robuuste groene leefomgeving
1.3 Optimaliseren beheer	2.3 Natuur samen mogelijk maken	3.3 Klimaatadaptie en bodemdaling

2.2 2021 in kort bestek

Niet alleen 2020 maar zeker ook 2021 is voor de gehele samenleving een bijzonder en ook moeilijk jaar geweest. De coronapandemie heeft zeer grote impact gehad op de samenleving als geheel en op iedereen persoonlijk. Hoewel Het Flevo-landschap in financiële zin beperkt geraakt is, is de impact in veel opzichten zeer groot geweest. Grote bijeenkomsten en vele tientallen publieksactiviteiten hebben geen doorgang kunnen vinden. Onze bezoekerscentra zijn grote delen van het jaar gesloten geweest en voor het overige zeer beperkt opengesteld geweest. Het contact met onze vrijwilligers is sterk gereduceerd en/of vervangen door een digitale vorm, die op sociaal vlak ronduit onbevredigend is. De medewerkers van Het Flevo-landschap hebben noodgedwongen meer thuis of anderszins geïsoleerd gewerkt. De sociale cohesie is daardoor onder druk komen te staan. Tegelijkertijd was de publieke belangstelling voor onze gebieden juist extra groot. In 2021 heeft dat ook aantoonbaar geleid tot meer begunstigers.

Ondanks alle beperkingen als gevolg van corona is ons werk 'gewoon' doorgegaan, zowel in het veld van onze prachtige gebieden als ten aanzien van het kantoorwerk en benodigde overleg. De digitale mogelijkheden van deze tijd zijn een ware uitkomst gebleken, ondanks de sociale beperkingen. Er is ook routine opgebouwd in deze nieuwe vorm van (samen)werken. Al met al hebben we in 2021 heel veel mooie resultaten weten te realiseren. In deze paragraaf een paar highlights.

Rond Schokland hebben we dankzij een grote grondruil met het Rijksvastgoedbedrijf en de provincie in 2020 ruim 100 hectare agrarische grond kunnen verwerven. Dit jaar zijn die gronden pachtvrij geworden en is met de verwerking van 15 ha een aaneengesloten gebied verworven. Dit

is een grote stap in het realiseren van het project: het borgen van de archeologische bodemschatten in combinatie met prachtige natuur.

De Lepelaarplassen waren in 2021 50 jaar natuurgebied. De zeearend markeerde dat door voor het derde opeenvolgende jaar te broeden in dit mooie gebied. Daar zijn we ongelooflijk trots op. In de Grote Plas zijn nieuwe eilanden aangelegd, pal in het zicht van de drukbezochte vogelkijkhut. Een fondsenwervingsactie heeft € 15.000 opgeleverd als bijdrage aan die eilanden.

We zijn heel trots op de **enorme ecologische rijkdom** van veel van onze gebieden. Dat werd door meer mensen en organisaties gezien. Het soortenjaar 2021 leverde voor Nationaal Park Nieuw Land maar liefst ruim 3.200 soort-waarnemingen op! Onze gebieden zijn druk bezocht in 2021.

In en rond het Trekvogelgrasland bij de Lepelaarplassen hebben we de greppels opgeschoond en enkele bomen verwijderd. Dat leidde onmiddellijk tot meer weidevogels in het broedseizoen.

Het Urkerveld is ingericht en opgeleverd, inclusief een mooi en zeer goed gebruikt fietspad. Samen met de

provincie en de gemeente Urk is het officieel geopend. Vele diersoorten, waaronder de rugstreeppad, weten het Urkerveld al te vinden!

Het otterverblijf in Natuurpark Lelystad is helemaal op de schop gegaan. Er was groot onderhoud nodig, ook aan de damwanden. Er is een prachtig nieuw verblijf opgeleverd met uitstekende belevingsmogelijkheden voor bezoekers, zowel met overzicht van bovenaf als vanuit kikkerperspectief.

De fondsenwerving heeft een flinke impuls gehad in 2021 en dat zien we terug in een hogere opbrengst op zowel de particuliere markt als bij het bedrijfsleven en in het aantal Vriendschappen dat is gesloten.

Naast deze highlights en projecten en gebieden waar we trots op zijn, hebben we ook zorgen. De veel te hoge stikstofconcentraties vormen een ernstige bedreiging van onze natuur. De biodiversiteit staat zwaar onder druk. De klimaatverandering is voelbaar en zorgt voor grotere extremen van droogte, excessieve regenval en hoge temperaturen. Onze natuur moet robuuster worden en meer aaneengesloten om ecologisch gezond te worden en te blijven. Dat levert ook de maatschappij als geheel veel voordelen op. Dat is

een grote uitdaging, waar we elke dag opnieuw hard aan werken, helaas nog te vaak tegen de stroom in.

2.3 Risicomanagement

Risicomanagement is een integraal onderdeel van het gevoerde beleid en wordt in ieder geval gezien vanuit de onderdelen: strategie, operationeel, financieel, financiële verslaggeving, en wet- en regelgeving. Een vast onderdeel van de periodieke voortgangsrapportages van de projecten is een risicoparagraaf. Directeur en Raad van Toezicht zijn goed op de hoogte van de belangrijkste risico's en onzekerheden binnen de branche en zijn van mening dat de interne risicomanagement- en controle-systemen, waarmee de organisatiebrede risico's worden beheerst, in 2021 adequaat hebben gewerkt.

De belangrijkste strategische risico's voor Het Flevo-landschap zijn het behoud van een goede relatie met de provincie Flevoland en belangrijke sponsors en een goede reputatie in de Flevolandse samenleving. Operationele risico's betreffen de rechtmatigheid van de te besteden subsidies en de grote projecten in het kader van het Programma Nieuwe Natuur. De bewaking van de financiële positie en het bijstellen op basis van de financiële risico's vindt periodiek plaats.

2.4 Beleggingsbeleid en vermogensbeheer

Het beleggingsbeleid is vastgelegd in het beleggingsstatuut. In 2020 is in het beleggingsstatuut opgenomen dat naast obligaties ook aandelen en alternatieve beleggingen deel kunnen uitmaken van de beleggingsportefeuille. Het doel van het belegde vermogen, namelijk instandhouding van het belegde kapitaal inclusief inflatiecompensatie, kan op deze wijze beter gehaald worden met per saldo een lager risico. Wel is de volatilitéit van aandelenkoersen groter, zodat er ook grotere negatieve uitschieters kunnen zijn in enig jaar.

Het basisvermogen, dat op lange termijn intact dient te blijven, is belegd met de doelstelling om waardegroei te genereren met een beperkt risico. Het Flevo-landschap hanteert hoge duurzaamheidscriteria. Het vermogensbeheer is sinds 2014 ondergebracht bij twee vermogensbeheerders die het beheer uitvoeren op basis van het statuut. De vermogensbeheerders rapporteren schriftelijk en lichten mondeling toe in de vermogensbeheercommissie (VBC). Op kwartaalbasis geeft de vermogensbeheerder inzicht in de samenstelling van de effectenportefeuille, welke besproken wordt in de VBC. Daarbij wordt verantwoording afgelegd over het beheer en getoetst ten opzichte van het beleggingsstatuut. De directeur legt verantwoording af aan de Raad van Toezicht.

Het beleid ten aanzien van het vermogensbeheer is vastgelegd in het 'Protocol Vermogens Beheer Commissie'. De Raad van Toezicht kent een Audit Commissie die besprekingen rond het beleggingsbeleid en de uitvoering van het vermogensbeheer in de Raad van Toezicht voorbereidt.

Over 2021 is het doel om het belegd vermogen op peil te houden niet gerealiseerd. Er is een negatieve vermogensmutatie van € 124.502.

Met betrekking tot duurzaam beleggen sluit Het Flevo-landschap zich aan bij de 'Richtlijn financieel beheer Goede Doelen' van Goede Doelen Nederland. Het beleggingsbeleid wordt inhoudelijk neergelegd bij een externe vermogensbeheerder die een goed onderbouwde visie heeft m.b.t. de volgende algemene duurzaamheidscriteria: bescherming van natuur, het milieu en klimaat, sociale misstanden zoals kinderarbeid, het schenden van mensenrechten, het schenden van werknemersrechten, dwangarbeid en discriminatie.

2.5 Toekomst

Flevoland is en blijft een dynamische provincie, er gebeurt ongelooflijk veel en er kan ook nog heel veel. Het Nationaal Park Nieuw Land heeft in korte tijd veel aanzien gekregen. In 2022 verwachten we dat de minister een besluit zal nemen over het voorkeursalternatief voor de Oostvaardersoevers. Dat is belangrijk voor het Markermeer en voor de Lepelaarplassen. Ook verwachten we een bijdrage vanuit het Fonds Verstedelijking Almere 2.0 waarmee we invulling kunnen gaan geven aan de verdere ontwikkeling van het Lepelaarplassengebied en de toekomst van bezoekerscentrum De Trekvogel.

De projecten in het kader van het Programma Nieuwe Natuur Flevoland vragen volop aandacht. We willen verdere stappen zetten in de verwerving van gronden aan de zuidkant van Schokland. In Noorderwold zal fase 2 'aan de grond' worden gezet: de restopgave van tenminste 40 hectare zal definitief worden vastgelegd.

Er is veel aandacht voor groene thema's, zoals biodiversiteit, klimaatadaptatie, bodemdaling, te hoge stikstofdepositie, meer aandacht voor natuur binnen de landbouw en aanpassingen in de waterhuishouding om droogte te kunnen weerstaan. Maar ook de woningbouwopgave van 100.000 woningen, de ontwikkeling van Amsterdam Bay Area, de stedelijke uitbreiding van Lelystad als Hoofdstad van de Nieuwe Natuur. Dat vraagt om goed nadenken over de toekomstige ruimtelijke ontwikkeling van Flevoland en de positie en waardering van natuur daarbinnen. Het Flevo-landschap wil daarin partner zijn en opkomen voor de belangen van natuur en landschap.

Het Rijk en ook de provincie stellen middelen beschikbaar om natuurherstel tegen de stikstofdruk mogelijk te ma-

ken, de biodiversiteit te vergroten en onze bossen klimaatbestendig te maken. Een groot aantal projecten van Het Flevo-landschap is gehonoreerd, zodat wij in vele gebieden aan de slag gaan in 2022 en de jaren daarna. Daar ligt een stevige uitdaging, die wij graag aangaan.

Het Flevo-landschap is financieel gezond en blijft daarbij permanent alert op beheersing van kosten en het werven van aanvullende middelen. We willen veel, maar moeten prioriteiten stellen in wat we aankunnen. We zoeken nadrukkelijk meer partnerschappen met bedrijven en organisaties die samen met ons ondernemend aan de slag willen in onze natuurgebieden of met producten daaruit. De manier van werken die wij nastreven – transparant, effectief, in wisselwerking met de samenleving – vraagt een goed toegeruste organisatie. Professionalisering en stroomlijning en automatisering van werkprocessen maken daar deel van uit. Het doel is immers om zo veel mogelijk resultaat te boeken op onze doelstellingen en daarmee te werken aan een in alle opzichten gezonde en veerkrachtige samenleving.

Corona

Corona is sinds 2020 niet meer weg te denken uit onze samenleving. In 2022 lijken we in een nieuwe fase te komen: van pandemie naar endemie. De verwachting is dat de samenleving minder op slot zal gaan, maar (al dan niet periodiek) nog wel flink last zal hebben van dit virus, bijvoorbeeld door een hoog ziekteverzuim. Samen zullen we moeten zoeken naar een nieuwe stabiliteit in onze manier van werken, waarbij thuiswerken substantieel zal blijven. Digitaal zijn we hier inmiddels goed op ingericht.

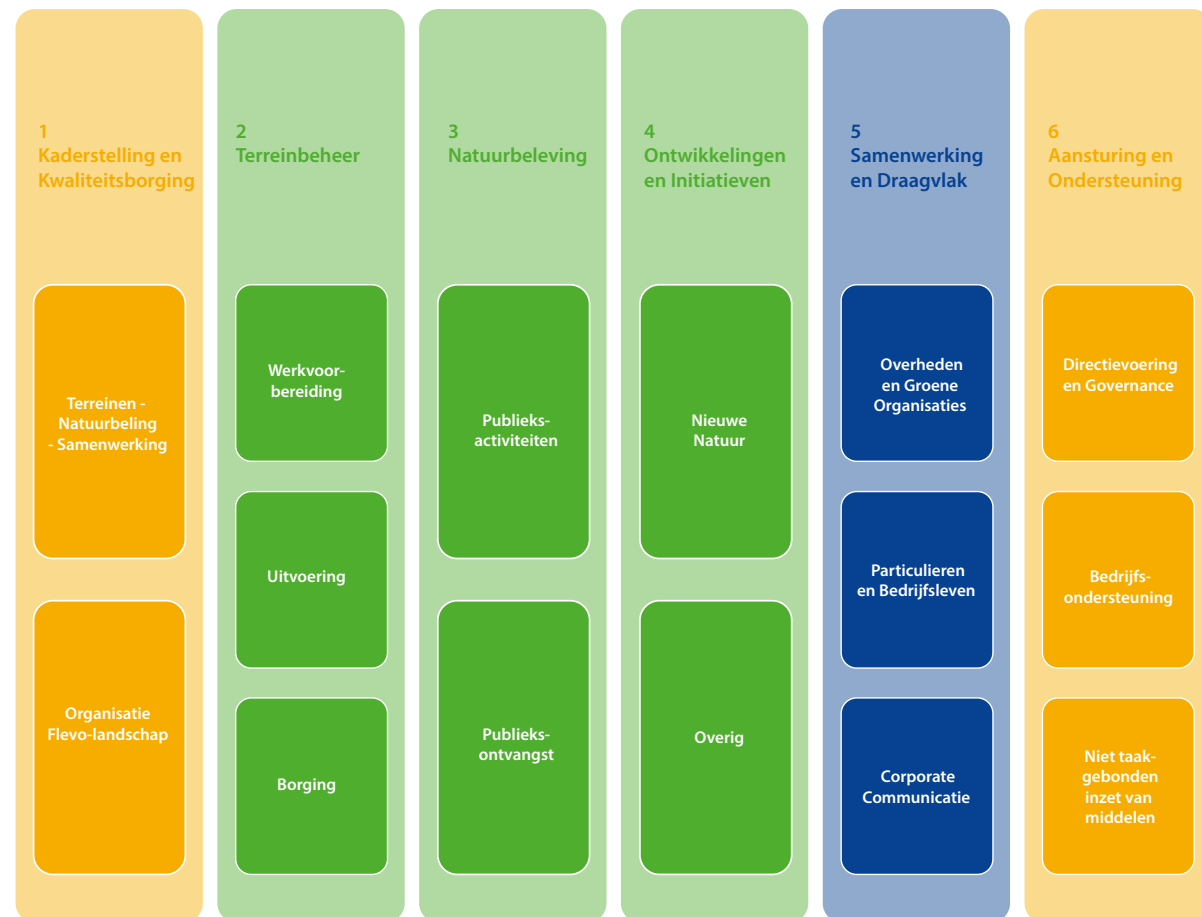
Voor onze praktische werkzaamheden buiten, in onze terreinen, heeft dit beperkt invloed, al merken we de gevolgen van veel meer terreinbezoek wel degelijk qua onderhoud en toezicht.

Onduidelijk is nog wat de impact gaat zijn op onze publieksactiviteiten en op de bezoekerscentra. Dat heeft niet alleen te maken met wat er weer mag, maar zeker ook met de mate waarin bezoekers en vrijwilligers zich veilig voelen bij toenemende drukte. Het aandeel ouderen is bij deze groepen relatief hoog en juist daar zit ook een relatief groter gezondheidsrisico bij infectie met corona. Ook is de afstand tot een deel van de vrijwilligers groter geworden in de afgelopen twee jaar corona. Het zal moeten blijken hoe dit zich ontwikkelt.

3. Doelrealisatie 2021

We hebben ons werk verdeeld in zes hoofdtaken, zoals aangegeven in onderstaand schema. De kern wordt gevormd door het *Terreinbeheer* en (het faciliteren van) *Natuurbeleving*. Hiervoor wordt ook het leeuwendeel van de middelen en inzet aangewend. Daar voegen we ook nieuwe zaken aan toe; *Ontwikkelingen en Initiatieven*. Het Flevo-landschap staat midden in de maatschappij en

werkt heel bewust aan *Samenwerking en Draagvlak*. Voor al deze werkzaamheden weten we heel precies waarom we wat willen en moeten en hoe we ons werk doen (*Kaderstelling*) en wat we bereiken (*Kwaliteitsborging*). Om dit te kunnen realiseren is adequate *Aansturing en Ondersteuning* noodzakelijk. De samenhang tussen taken en beleidsdoelen is in de tabel aangegeven.

Schema: Hoofd- en deeltaken werkzaamheden
Het Flevo-landschap

De indeling in hoofdtaken bepaalt de opbouw van ons jaarplan, begroting, jaarverslag en jaarrekening en past binnen de verantwoordingseisen van het CBF (Toezichthouder goede doelen) en de provincie Flevoland.

De navolgende rapportage geeft inzicht in de voortgang van de doelstellingen.

Tabel: Samenhang beleidsdoelen en hoofdtaken

Pijlers met beleidsdoelen	Indicator	Hoofdtak
PIJLER 1 Kwaliteitsnatuur		
1.1 Versterken ecologische kwaliteit	A. Heldere visie en duidelijk beleid in een bosvisie en een graslandvisie. Goed doorlopen proces en draagvlak. B. Vier nieuwe initiatieven 'meer ecologische kwaliteit bereiken'; in de vorm van een project, (financiële) afspraken en of samenwerkingsverband.	1 en 4
1.2 Realiseren nieuwe natuur	A. Realisatie projecten Nieuwe Natuur: Urkerveld, Gouden Randen Pampushout, Noorderwold-Eemvallei en Schokland. B. Verzilveren kansen aanvullingen bestaande terreinen.	4
1.3 Optimaliseren beheer	A. Concrete leer- en ontwikkelstappen in beheercyclus van Het Flevo-landschap. B. Adequate inregeling van toezicht in de terreinen van Het Flevo-landschap. C. Plan van aanpak duurzame bedrijfsvoering van Het Flevo-landschap + vier nieuwe initiatieven.	2
PIJLER 2 Natuur in het hart		
2.1 Visie en beleid natuurbeleving	Richtinggevende visie en helder beleid op het gebied van Natuurbeleving, bestaande uit drie onderdelen: Natuurbelevingsplan, Recreatiebeleid en Plan Toekomstbestendige bezoekerscentra.	1
2.2 Programmeren natuurbeleving	Natuur in het hart van mensen krijgen door ontwikkeling van aanbod voor de bezoekers, waarbij we denken vanuit onze belangrijkste gebruikers.	3
2.3 Natuur samen mogelijk maken	A. Het behouden van huidige en het werven van nieuwe begunstigers en het vergroten van de sponsorbijdrage vanuit het bedrijfsleven. B. Inzet op actieve werving van vrijwilligers voor projecten en meer zelfstandigheid en verantwoordelijkheid van de vrijwilligersteams. C. Vier nieuwe initiatieven 'samen doen'; in de vorm van een project, (financiële) afspraken en of samenwerkingsverband.	5
PIJLER 3 Natuur als partner		
3.1 Biodiversiteit in samenhang	Bijdragen Flevo-landschap aan beeldvorming en initiatieven in onze provincie ter bevordering van de biodiversiteit.	5
3.2 Robuuste groene leefomgeving	Actieve lobby voor een groene provincie door het organiseren van bijeenkomsten en groene overleggen. En vinger aan de pols houden.	5
3.3 Klimaatadaptatie en bodemdaling	Bijdragen Flevo-landschap aan beeldvorming en initiatieven in onze provincie in het oplossen van de maatschappelijke uitdagingen klimaatadaptatie en bodemdaling.	5

3.1 Kaderstelling en Kwaliteitsborging

Om ons werk goed en planmatig te kunnen doen, zorgen we ervoor dat onze kaders toereikend en up-to-date zijn. Ze ademen onze eigen ambities uit en spelen in op de maatschappelijke ontwikkelingen. Wij hebben een eigen visie op natuurbeheer, natuurbeleving, landschap en cultuurhistorie. Voor elk natuurgebied is er een gebiedsspecifiek beheerplan. We ontwikkelen ook generieke beheerlijnen. Verder werken we binnen kaders die bepaald worden door wet- en regelgeving en afspraken met derden, zoals bijvoorbeeld het provinciaal natuurbeheerplan. Bij planmatig werken hoort ook het monitoren van de resultaten, in het bijzonder van onze natuurkwaliteit en de natuurbeleving (effecten meten).

Te besteden aan doelstelling		Begroting 2021	Realisatie
1 Kaderstelling en Kwaliteitsborging		738.889	571.340

I.v.m. een nieuwe systematiek worden alleen de cijfers van 2021 getoond, aangezien een vergelijking met eerdere jaren niet relevant is. Realisatie is lager dan begroot door met name personele wisselingen en daarmee een lagere capaciteit.

Geplande prestatie 2021	Bereikte resultaten
Terreinen – Natuurbeleving – Samenwerking <ul style="list-style-type: none">We gaan bestaand beleid en vastgestelde kaders intern goed ontsluiten met de nieuwe ICT-mogelijkheden. Ook maken we impliciete kaders expliciet. Dit geldt voor de beide deeltaken: Terreinen – Natuurbeleving – Samenwerking en Organisatie. Het resultaat is een digitaal handboek Flevo-landschap. We besteden nadrukkelijk aandacht aan bosbeheer en biodiversiteitsherstel.Ook dit jaar staan diverse beheerplannen op de rol om geactualiseerd en verder afgerond te worden. Met bijbehorende zesjaarlijkse evaluaties voor de terreinen.In 2021 worden het provinciale N2000-beheerplan Lepelaarplassen en de evaluatie Hydrozone Schokland afgerond. Beide projecten worden door derden getrokken. Het Flevo-landschap is als terreinbeheerder nauw betrokken.	<ul style="list-style-type: none">We hebben het bestaande beleid geïnventariseerd en verzameld. Met name ongeschreven regels en gebruiken boven water halen schept veel duidelijkheid. Het maakt ook inzichtelijk voor welke thema's (aanvullend) beleid gewenst is. De nieuwe digitale werkomgeving maakt het een stuk makkelijker om deze inhoud met elkaar te delen en verder te ontwikkelen.In 2021 is het geactualiseerde beheerplan voor Knarbos vastgesteld. In deze versie leggen we meer focus op de fauna in de hooilandjes in het bos door gefaseerd maai-beheer toe te passen. Daarnaast gaan we meer aandacht besteden aan het aanleggen en onderhouden van geleidelijke bosranden.De evaluatie Hydrozone Schokland is medio 2021 opgeleverd. Het verhoogde waterpeil aan de oostzijde lijkt inderdaad verzakking van het voormalige eiland tegen te gaan. We blijven dit monitoren. De hydrologische zone houdt het water goed vast en heeft een hoge biodiversiteit.Het ontwerp N2000 beheerplan Lepelaarplassen is klaar. Dit gaat nu de inspraakprocedure in. Naast een herijking van de doelen, knelpunten en natuurwaarden zijn ook de benodigde maatregelen en monitoringsacties benoemd.

- Om de natuur in het hart van mensen te krijgen, is het belangrijk een fundament te hebben, wat richting geeft aan hoe we hieraan gaan bouwen: het Natuurbelevingsplan. In dit plan komen zaken aan de orde als:
 - Wat verstaan we onder natuurbeleving?
 - Wie zijn onze doelgroepen en wat zijn hun behoeften als het om natuur(beleving) gaat, hoe kunnen wij relevant(er) zijn?
 - Hoe maken we in onze gebieden de natuur het best beleefbaar en wat is er nodig om relevant te zijn voor de verschillende doelgroepen, welke gebieden zijn interessant en lenen zich hiervoor en welke niet?
 - Hoe verhogen we de waarde van onze bezoekerscentra als toegangspoort naar onze gebieden, zowel voor de bezoekers (faciliteiten, informatie, inspiratie) als voor onszelf (hoe realiseren we meer verdienvermogen). Hoe krijgen we balans tussen kosten en toegevoegde waarde van bezoekerscentra?
- Eind Q1 2021 is het Fondsenwervingsplan Particulieren gereed, wat de basis is voor onze particuliere fondsenwerving voor de komende jaren. Dit plan
 - Gaat structuur geven aan de dingen die we doen om mensen te behouden en te werven.
 - Geeft inzicht en richting aan welke knoppen we gaan draaien als het gaat om het realiseren van hogere inkomsten via particulieren.
 - Geeft o.b.v. inzichten in (potentiële) begunstigers communicatiehaakjes om afzeggingen van begunstigers te voorkomen en meer bijdragen te realiseren uit de particuliere markt.
- In 2021 wordt ons huidige Vriendenconcept (sponsoring door bedrijven) onder de loep genomen en vindt een verkenning plaats hoe we tot meer en betere sponsorovereenkomsten kunnen komen in de provincie Flevoland. De verkenning gaat ons inzichten opleveren waardoor we relevanter en interessanter worden voor bedrijven in de provincie om te sponsoren.
- In 2021 is het Natuurbelevingsplan ontwikkeld en goedgekeurd. In dit plan staan we stil bij: Wat is natuurbeleving? Ook besteden we aandacht aan onze doelgroepen en wordt onze visie op onze bezoekerscentra toegelicht. Ook staan we stil bij activiteiten en hoe we daar invulling aan geven in de toekomst. Tenslotte volgt een indeling van onze gebieden en de mogelijkheden van natuurbeleving. Het is een belangrijk fundament voor verdere ontwikkeling de komende jaren.
- Het fondsenwervingsplan Particulieren is gereed en ook al in de praktijk gebracht. Diverse fondsenwervende activiteiten hebben geresulteerd in een groei in begunstigers en opbrengsten: +412 begunstigers en + 56K in euro's. Ook in 2022 gaan we verder met de uitvoering van dit plan.
- De verkenning is afgerond. De komende jaren gaan we tijd investeren in het bouwen van relaties en warme contacten, wat moet resulteren in meer zakelijke vrienden. We hebben nu een duidelijke koers en een koers die bij ons past als organisatie.

Organisatie

- In 2021 maken we de laatste slag in het actualiseren van ons kwaliteitshandboek SNL: werkprocessen beheercyclus.
- We bereiden ons voor op een nieuwe afspraak voor de Exploitatiesubsidie 2022-2025.
- In 2021 geven we een push aan ons vrijwilligersbeleid: ons vrijwilligershandboek krijgt een update en we werken er naar toe om vrijwilligers meer verantwoordelijkheid te geven en zelfstandiger te laten werken. Zo ontstaat er ruimte voor nieuwe ideeën en initiatieven.
- Door de komst van veel nieuwe collega's in de tweede helft van 2021 is er nog geen gelegenheid geweest om onze werkprocessen te herijken. De verse ploeg gaat in 2022 hiermee aan de slag.
- In aanloop naar een nieuwe meerjarige subsidie is meermaals overlegd met de provincie. Eind 2021 is een nieuwe aanvraag ingediend en gehonoreerd.
- In 2021 is veel aandacht besteed aan de relatie met onze vrijwilligers. Corona zorgde op een aantal fronten ook voor een pas op de plaats. Het vrijwilligersbeleid zal eind Q1 2022 vernieuwd zijn.

- We blijven ons databeheersysteem CMSi ontwikkelen tot een verlengstuk van de beheerplannen en een handzaam informatiesysteem voor het dagelijks beheer.
- In 2020 hebben we een grote stap gezet in de interne structurering van onze vele activiteiten. In 2021 besteden we aandacht aan de verdere ontwikkeling van de competentie planmatig werken binnen de gehele organisatie.

- De samenwerking in het Kernteam loopt voorspoedig. Het heeft ertoe geleid dat er diverse contracten zijn opgesteld en bevestigd in de Stuurgroep. Inhoudelijk is er een importtool gemaakt waarmee de waarnemingsmodule kan worden gevuld. Verder is er een start gemaakt met het toetsen van de CMSi-web variant.
- Vanwege corona zijn er geen groepsbijeenkomsten geweest op dit thema. Wel is nadrukkelijk aandacht gegeven aan meer planmatig werken vanuit de opdrachtgeversrol die MT-leden hebben. Er is zichtbaar beter planmatig gewerkt op diverse projecten en activiteiten. Verdere ontwikkeling blijft een aandachtspunt.

Monitoring en onderzoek

- Conform het SNL-monitoringsplan 2017-2022 worden de flora en fauna in een aantal terreinen geïnventariseerd.
- Nieuwe Natuurdata worden beschikbaar gesteld aan de Nationale Databank Flora en Fauna.

- In 2021 zijn onze terreinen Burchtkamp, Observatorium Robert Morris, Paddenpoelen (onderdeel Tochtstroken ZFL), Rotterdamse Hoek, Schokland, 't Zand A72, Urkerbos en Vaartsluisbos gemonitord. Monitoring bestaat uit kartering van broedvogels, dagvlinders, libellen, flora en of structuur.

Opvallende en interessante waarnemingen in 2021 zijn:

Flora:

- Burchtkamp: stijve ogentroost, geelhartje (rode lijstsoorten), ronde zonnedauw.
- 't Zand A72: welriekende agrimonie (slechts enkele groeiplaatsen bekend in Flevoland). Staartreservaat (onderdeel Urkerbos): o.a. moeraskartelblad, rode ogentroost, ronde zegge. Van laatstgenoemde lijkt het Staartreservaat nog altijd de enige groeiplaats in Flevoland.

Fauna:

- 12 paar nachtegaal in de Burchtkamp (toename van 7 t.o.v. 2012).
- 1 exemplaar rivierrombout in Burchtkamp (zwerper, maar zeer bijzonder).
- Territorium van ransuil en koekoek in de Paddenpoelen.
- Mooie aantallen territoria weidevogels in Rotterdamse Hoek: o.a. 12 grutto, 9 tureluur, 15 kievit.
- Zeldzaamheden onder libellen in Rotterdamse Hoek: 1 gevlekte witsnuitlibel, 1 glassnijder, 2 zwerpende pantserjuffer (laatstgenoemde was in de Noordoostpolder pas eenmaal ingevoerd op waarneming.nl, op zuidelijk Schokland).
- Nieuwe populatie moerassprinkhaan ontdekt bij Rotterdamse Hoek.
- Eveneens mooie aantallen weidevogels oostelijk Schokland: 7 grutto, 8 tureluur.
- 't Zand A72: nieuwe vestiging van havik, 2 waarnemingen van ringslang.
- Urkerveld direct leuke resultaten: 7 gele kwikstaart, 10 graspieper, 1 kleine plevier, 2 witte kwikstaart, 1 roodborstapuit, meerdere moerassprinkhanen, snortikker, meerdere jonge rugstreepvanden, pootafdrukken van otter.
- Urkerbos: lichte groei kolonie blauwe reigers (62 naar 67 t.o.v. 2015), zeer zeldzame Kempense heidelibel en tengere pantserjuffer (!)

- In 2021 voeren we het volgende periodieke marktonderzoek uit. Hierin bevragen wij onze begunstigers en bezoekers naar hun ervaringen in onze terreinen en indruk van onze organisatie.

- Begin 2021 hebben we een loyaliteitsonderzoek onder onze begunstigers gedaan. Dit heeft ons waardevolle informatie opgeleverd en inzichten gegeven in waar kansen en mogelijkheden liggen.
- Begin 2022 doen we een marktonderzoek wat ons inzicht geeft in naamsbekendheid en imago. Dit zal een nulmeting zijn, wat we periodiek gaan herhalen om ontwikkelingen meetbaar te maken.

3.2 Terreinbeheer

Het Flevo-landschap beheert circa 5.100 hectare bestaande natuur, landschappelijke elementen en cultureel erfgoed. We doen dat professioneel, adequaat en efficiënt. In de moerassen is het sturen op de waterhuishouding en cyclisch vegetatiebeheer het belangrijkste. In de bossen wordt geïntegreerd bosbeheer toegepast gericht op versterken van natuurwaarde en recreatiewaarde. Houtproductie is geen doel op zich. Inkomsten uit vrijkomend hout worden ingezet voor natuurbeheer. Op de graslanden wordt pacht als beheerinstrument ingezet, gericht op het versterken van de natuurkwaliteit. Dat vraagt om goede afstemming met de agrarische pachters en toezicht op de geleverde diensten. Landschappelijke elementen en wegbeplantingen worden naar hun aard (laan, struweel, bosjes) beheerd. Waar nodig worden laanbomen vervangen of gesnoeid. Onderhoud aan paden, bruggen en terreinmeubilair is een vast punt in het beheer. In het onderhoud van cultureel erfgoed (monumenten en landschapskunstwerken) zijn de meerjarenonderhoudsplannen leidend. Bij de gehouden dieren en hun leefgebieden is er primaire aandacht voor het welzijn en voldoende zichtbaarheid (ten behoeve van publiek en check gezondheid). Daarnaast voor het vastleggen van de ontwikkelingen in het registratiesysteem.

Te besteden aan doelstelling	Begroting 2021	Realisatie 2021
2 Terreinbeheer	2.298.831	3.016.967

I.v.m. een nieuwe systematiek worden alleen de cijfers van 2021 getoond, aangezien een vergelijking met eerdere jaren niet relevant is. Realisatie is hoger dan begroot omdat een aantal grote projecten vanuit eerdere jaren naar voren zijn geschoven en tot uitvoering zijn gekomen in 2021. Een voorbeeld hiervan is het project Eilanden Lepelaarplassen, maar ook de vervanging van bruggen, wegen en paden.

Geplande Prestatie 2021

Vorbereiding beheer

- Een belangrijk aspect van beheren is het omgaan met dagelijkse verrassingen, onverwachte gebeurtenissen en tegenslagen. Onder de noemer 'Tussentijdse beheervraagstukken en -adviezen' wordt gedurende het jaar zo veel mogelijk direct opgelost en verduidelijkt.
- In 2021 gaan we aan de slag met de werkgroep Gebiedsbebording om een inventarisatie en plan van aanpak te maken t.a.v. grootschalige vervanging van de borden in onze gebieden. Dit is een groot project, aangezien veel facetten aan bod komen zoals regelgeving, ons eigen beleid op diverse vraagstukken (b.v. hondenbeleid, dronebeleid e.d.), de informatie die we willen geven over het betreffende gebied e.d. Dit plan moet helder maken wat we per terrein concreet moeten gaan vervangen, incl. een reële fasering. De uitvoering van dit plan start in 2022, dan wel zoveel eerder als mogelijk.

Bereikte resultaten

- Met de nieuwe bemensing bij N&L en BKO zijn er ook aanpassingen gedaan aan onze overleg en evaluatiemomenten. De 'Tussentijdse beheervraagstukken en -adviezen' worden zo niet alleen bilateraal opgepakt maar ook meegenomen naar het gezamenlijk overleg en zo nodig vertaald naar (operationeel) beleid.
- Het plan Gebiedsbebording is opgesteld en vastgesteld in het MT. Het wordt nu uitgewerkt in een meerjarig onderhoudsplan (aanschaf, plaatsing en beheer). Zo krijgen we inzicht in de kosten voor korte en lange termijn en heeft de afdeling N&L zicht op de beheeractiviteiten voor de komende jaren. In 2022 zal gestart worden met de uitvoeringsfase, de daadwerkelijke vervanging van gebiedsborden.

- We bepalen hoe en waar een otterpassage Schokland gerealiseerd kan worden.
- Professionaliseren onderhoud en investeringsplan.
- In de voorbereiding samen met Landschapsbeheer Flevoland is nader uitgezocht wat de meerwaarde zou zijn van een passage op die plaats. Uiteindelijk blijken er voldoende alternatieven te zijn voor de otter om de rondweg over te steken. Ons deel van het budget is bijgelegd bij het otterproject in Natuurpark Lelystad. LBF heeft haar deel toegevoegd aan het project otterplanken.
- De lijst met investeringen voor machines en wagenpark is up-to-date gemaakt met een doorkijk van vijf jaar.

Beheer Algemeen

- We blijven met de pachters zoeken naar werkwijzen die bijdragen aan meer ecologische kwaliteit op onze gras- en akkerlanden.
- In 2020 is er een plan gemaakt om 'landje pik' en andere onbedoelde vervreemding op te sporen en aan te pakken. Dit heeft geleid tot een meerjarig project wat dit jaar zal starten.
- Er komt steeds meer belangstelling voor de biomassa uit onze terreinen. Ook in 2021 blijven we in gesprek met partijen om deze restproducten zo hoog mogelijk op de duurzaamheidsladder te krijgen. De uitdaging is om dit te laten aansluiten op onze werkprocessen zodat onze middelen of doelstelling niet worden aangetast.
- Gesprekken met TBO's, omgevingsdienst en de provincie lijken te leiden tot een gecoördineerde aanpak van de overlast in het buitengebied. Wij gaan ons hier verder op voorbereiden door dit jaar zelf ervaring op te doen door capaciteit in te huren, terreinmedewerkers mee te laten lopen en de coördinatie hiervan te beleggen bij een terreinbeheerder.
- Er komt uitbreiding met een extra terreinbeheerder. Dit gaat ruimte geven om met name de check en act van de PDCA-cyclus goed in te vullen. Dit jaar zal het werven, inwerken en het evenredig verdelen van de werkdruk bij terreinbeheerders extra aandacht vragen. Uiteindelijk zal deze investering er voor zorgen dat de huidige werkdruk gezond blijft en de kwaliteit van ons beheer en advies nog beter wordt.
- Er wordt gestart met periodiek evalueren van de werkzaamheden op basis van indrukken opgedaan door de terreinbeheerder, maar ook de cijfers over de inzet van uren en middelen. Hiermee leggen we de basis voor de jaarevaluatie en kunnen we ook tussentijds bijsturen.
- Ook dit jaar zijn er verschillende stappen gezet. In de Burchtkamp is er in overleg met de pachter een nieuw bouwplan opgesteld voor de akkers en is de samenwerking bij de Paddenpoelen met de naastgelegen biologische boer uitgebreid. Op Schokland wordt gewerkt aan een project waarin een groot deel van het daar aanwezige areaal aan pachtgrond onderdeel wordt van regeneratieve landbouw.
- Het project is gestart in beheerregio Noord en inmiddels zijn overtreders tot en met Lelystad aangeschreven. We liggen dan ook op schema.
- Afgelopen jaar zijn er afspraken gemaakt die ruimte geven om in 2022 vrijkomend materiaal tot compost of bokashi te verwerken. Het materiaal wordt lokaal ingezet, zo dicht mogelijk bij de bron.
- De omgevingsdienst is in de lead om een samenwerking op te zetten. We zijn goed in gesprek en hebben aangegeven aan te willen sluiten bij het beoogt samenwerkingsverband. Om meer kennis en kunde op dit gebied op te doen sluit onze terreinbeheerder van regio Noord aan bij enkele boa-bijeenkomsten en gaat eens mee met een boa. Doel is om zo te kijken hoe wij onze bijdrage kunnen gaan leveren aan het samenwerkingsverband.
- Vanaf half september is de vacature ingevuld. Er zijn nu drie terreinbeheerders: Zuid (0,8 fte), Midden (0,8 fte) en Noord (1 fte).
- Met het wisselen van de terreinbeheerders heeft dit wat vertraging opgelopen, maar eind 2021 is hiermee gestart.

Beheer Noord

• Beheerteam Noord krijgt dit jaar het Urkerveld erbij in beheer. Daarnaast vraagt de ontwikkeling van de Rotterdamse Hoek aandacht om de laatste maatregelen in beeld te krijgen en/of uit te voeren zodat de omstandigheden en het beheer optimaal worden voor de weidevogels.• Het Greppelveld wordt opgeschaald door het onderdeel Stobbenveld te betrekken in het project. Hier komt een landschappelijke overgang van het bos (Reve Abbert) naar het weidevogeldeel. Vrijkomende grond wordt ingezet om de hydrologische omstandigheden van het weidevogeldeel te optimaliseren.• Terreinbeheerder Noord neemt de rol van BOA-coördinator op zich.	• Urkerveld is in beheer genomen. Rotterdamse Hoek is ingediend als project voor Impuls Natuurkwaliteit.• Dit is uitgevoerd tot aan het schetsontwerp. De vervolgstappen worden in het SPUK-project Greppelveld ondergebracht.• Zie beheer algemeen.

Beheer Midden

• In het Larserbos wordt de voormalige akker ingericht met poelen en struweel en wordt de laatste hand gelegd aan het inrichten voor de begrazing.• Er gaat een aantal wisenten op transport naar Denemarken en er wordt gezocht naar een nieuwe partner voor onze elandstier.• We gaan verder met het onderzoeken of het plaatsen van een hengstengroep Przewalski's mogelijk is op het park.• De Burchtkamp krijgt een nieuw bouwplan voor de akkers en de ontwikkelingen op het begrazingsdeel (gestart in 2020) worden gevolgd.	• Deze actie is omgezet in een projectplan en verder uitgevoerd als een van de projecten onder de vlag van Impuls Natuurkwaliteit• De wisenten zijn op transport gegaan. Er is nog geen geschikte elandkoe gevonden.• Dit is op de waakvlam gezet in verband met de wisseling van terreinbeheerder.• Dit is uitgevoerd.

Beheer Zuid

• Ook dit jaar zal de terreinbeheerder zijn handen vol hebben aan de verstedelijking rondom Almere en de verzoeken voor het verleggen van kabels, wegen enz. nauwlettend volgen en in goede banen leiden.• Dit jaar gaan we de eilanden in de grote plas van de Lepelaarplassen opnieuw opbouwen. Door de terreinomstandigheden en de kwetsbaarheid van het gebied is dit een lastig project, maar we hebben een goed uitvoerbare en duurzame oplossing gevonden.• De Grote Trap is volop in gebruik zowel door vele fietsers maar ook de begrazing is ingezet en wordt uitgebreid. De draagkracht van het terrein bepaalt het aantal stuks vee, regelmatig monitoren is dus gewenst. Dit geldt ook voor de ontwikkeling van bijvoorbeeld de poelen. Met de komst van bezoekers komen er ook wensen, tips en klachten binnen. Deze zullen worden opgepakt en waar nodig zullen maatregelen volgen.	• De ontwikkelingen zijn nauwlettend gevolgd door het team, aangevuld met de rentmeester.• Uitgevoerd en opgeleverd. Door inspanningen van het projectteam heeft het project meer m2 eiland opgeleverd. Daarbij is de impact van de werkzaamheden tot een minimum beperkt gebleven. De administratieve afronding is door de wisseling van controller naar 2022 doorgeschoven.• Conform. Er zijn nog een paar kleine aanpassingen geweest op verzoek van de pachter om het vee goed binnen het gebied te houden. Er zijn minimale klachten binnengekomen, enkele over poep op het pad en vragen over waarom er overal begraasd moet worden. Overwegend zijn bezoekers echter zeer enthousiast over de mooie route van dit recreatieve fietspad.

Overzicht areaal in beheer en verpachting	Realisatie 2020	Begroting 2021	Realisatie 2021
Totaal areaal in beheer (ha eigendom en erfpacht)	5.140	pm	5.118
Areaal met beheervergoeding SNL (ha)	4.336	4.327	4.333
Beheervergoeding (SNL)	1.279.829	1.234.548	1.428.242
Opbrengst verpachting	382.827	438.807	871.220

3.3 Natuurbeleving

Onze tweede pijler is Natuur in het hart. Om de natuur in het hart van meer mensen te krijgen, willen we mensen de natuur meer laten ervaren en beleven. Als mensen een onvergetelijke ervaring hebben opgedaan, willen ze meer weten, raken geïnteresseerd en gaan op zoek naar meer van dergelijke ervaringen. Hier faciliteren wij onze bezoekers in door natuur aan te bieden, mensen mooie ervaringen te laten opdoen en voorlichting te geven. In 2021 ligt het accent op het ontwikkelen en aanbieden van activiteiten, denkend vanuit een van onze vier relevante doelgroepen (te weten Avontuurzoeker, Inzichtzoeker, Rustzoeker en Verbindingszoeker).

Te besteden aan doelstelling	Begroting 2021	Realisatie 2021
3 Natuurbeleving	308.852	260.571

I.v.m. een nieuwe systematiek worden alleen de cijfers van 2021 getoond, aangezien een vergelijking met eerdere jaren niet relevant is. Realisatie is lager dan begroot, omdat projecten en activiteiten zijn uitgesteld of geannuleerd als gevolg van de coronapandemie. Een voorbeeld hiervan is het afgeblazen evenement natuurbeleving.

Geplande prestatie 2021	Bereikte resultaten
Publieksactiviteiten <ul style="list-style-type: none"> Op basis van het inzicht dat verschillende doelgroepen onbegeleid op pad willen, dus zonder gids de natuur willen ervaren, ontwikkelen we hier nieuwe producten voor: <ul style="list-style-type: none"> In 2021 willen we mensen de mogelijkheid gaan bieden om elektrische fietsen te huren, waarmee ze niet alleen het Natuurpark kunnen ontdekken, maar ook de omliggende omgeving. Met fietsroutes helpen we de bezoekers de mooiste plekjes te ontdekken. Ook ontwikkelen we voor de omgeving rond onze drie bezoekerscentra belevingskaarten, aan de hand waarvan bezoekers zelf op ontdekking kunnen gaan en de natuur ervaren. 	<ul style="list-style-type: none"> We hebben in 2021 een fietsarrangement ontwikkeld in samenwerking met onze partner Hajé. Een mooie samenwerking waarbij we bezoekers een pakket aanbieden van fietsenhuur en een lunchpakketje, waarmee bezoekers de fietspaden in het Natuurpark kunnen ontdekken. We hebben besloten (nog) geen elektrische fietsen te verhuren, omdat daar veel praktische haken en ogen aanzitten. De eerste belevingskaart, van het Natuurpark, is gereed. Hierin bieden we veel inspiratie en informatie over o.a. de grote dieren in het Natuurpark, evenals de andere activiteiten die te ondernemen zijn. De andere twee belevingskaarten volgen nog..

- Begeleide activiteiten die goed aansluiten en succesvol zijn, zetten we voort, zoals de bronstexcursies in het najaar, de beverexcursies, natuurexcursies bij de Lepelaar-plassen en de historische wandeling op Schokland. Tevens ontwikkelen we nieuwe activiteiten waarbij mensen zelf (onbegeleid) de natuur kunnen ervaren.
- Samenwerking met partners zetten we voort in 2021. Denk hierbij aan Uitgast, een muziekfestival dat plaatsvindt in het Natuurpark en waar muziek en natuur mooi samenkomen.

- Door corona hebben we de begeleide activiteiten op een laag pitje moeten zetten. We hebben er wel een aantal kunnen doen, maar er zijn er veel gecancelled. We hopen in 2022 een nieuwe start te kunnen maken met de begeleide activiteiten. We hebben veel aandacht besteed aan fiets- en wandelroutes in onze diverse gebieden, om mensen te stimuleren de natuur dichtbij te ervaren.
- Het festival Uitgast heeft wel plaatsgevonden, maar heeft door corona een andere vorm gekregen: de optredens vonden wel in het Natuurpark plaats, maar bezoekers konden hier alleen digitaal van genieten. We hopen dit in 2022 weer gewoon live te kunnen doen.

Publieksontvangst

- Dagelijks beheer van de drie bezoekerscentra. Onze bezoekerscentra zijn de toegangspoorten voor onze gebieden. We ontvangen jaarlijks circa 60.000 bezoekers die informatie willen over onze gebieden en op weg geholpen willen worden over wat er te doen en te zien is.
- Van de 150 vrijwilligers werkt het merendeel als gastvrouw/-heer in de bezoekerscentra, gidsen voor excursies en begeleiders bij activiteiten. Dit brengt diverse werkzaamheden met zich mee zoals werving van nieuwe vrijwilligers, maken van roosters, begeleiding bij ontwikkeling van nieuwe activiteiten en dergelijke.
- In de drie bezoekerscentra zal het assortiment in de winkels een verfrissing krijgen, zowel in het aanbod van producten als in de presentatie. We zijn ervan overtuigd dat we met een relevanter assortiment, meer omzet kunnen realiseren.

- Net als in 2020 zijn ook in 2021 onze bezoekerscentra veel gesloten geweest vanwege corona. Wel hebben we vele bezoekers mogen ontvangen in onze gebieden. Mensen zijn er extra vaak op uitgetrokken. De natuur is tenslotte altijd open en helpt je goed in je vel te voelen.
- Ook in 2021 zijn onze vrijwilligers in verband met corona veel minder aan de slag geweest dan normaal: onze bezoekerscentra waren een groot gedeelte van het jaar dicht, er zijn weinig excursies geweest en veel activiteiten waren afgelast.
- De assortimenten in onze bezoekerscentra zijn grotendeels vernieuwd, zowel in aanbod als presentatie. Helaas zijn de centra beperkt open geweest, maar we zien dat we met een relevanter en aansprekender assortiment meer verkopen.

Aantal vrijwilligers	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021
Aantal vrijwilligers totaal*	152	148	138
Aantal vrijwilligers bezoekerscentra, excursies en promotie, vrijw. boswachters	96	96	86
Aantal vrijwilligers inventarisatie terreinen	9+115	18	17
Aantal (vaste) beheervrijwilligers	37	34	51

* Er zijn dus 138 vrijwilligers, met 154 taken.

3.4 Ontwikkelingen en Initiatieven

Stilstand is achteruitgang. Het Flevo-landschap blijft in beweging, vernieuwt waar nodig en verzilvert kansen waar dat kan. Omdat onze capaciteit en financiële middelen beperkt zijn, maken we bewust keuzes in wat we wel en niet doen of juist gefaseerd doen. Additionele financiering is een belangrijk aspect in de betreffende afwegingen. In 2021 voeren we de onderstaande programma's en projecten uit.

Te besteden aan doelstelling	Begroting 2021	Realisatie 2021
4 Ontwikkelingen en Initiatieven	1.859.353	3.552.746

I.v.m. een nieuwe systematiek worden alleen de cijfers van 2021 getoond, aangezien een vergelijking met eerdere jaren niet relevant is. Realisatie is hoger dan begroot. Dit is hoofdzakelijk toe te schrijven aan ontwikkelingen (grondverkoop en -aankoop) binnen het Programma Nieuwe Natuur.

Geplande prestatie 2021	Bereikte resultaten
<p>Programma Nieuwe Natuur</p> <ul style="list-style-type: none">• Uiteraard gaan we in 2021 voortvarend verder met onze projecten in het provinciale Programma Nieuwe Natuur. In 2021 is dit gericht op realisatie, inrichting en in beheer nemen van de nieuwe natuur.• Project Urkerveld is in 2021 gereed, wordt opgeleverd, financieel afgerond en in beheer genomen.• Van project Gouden Randen is het eerste deeltraject ingericht, financieel afgerond en in 2021 in beheer genomen. Voor de overige twee deeltrajecten wordt in 2021 de voorbereiding gestart met het verkrijgen van financiering voor de inrichting, het starten van de onderzoeken en het opstellen van een ontwerp.• Voor project Noorderwold-Eemvallei wordt in 2021 het aangepaste ontwerp in procedure gebracht en wordt Noorderwold fase-1 deels ingericht. Voor fase-2 Noorderwold wordt een fasedocument opgesteld en voor besluitvorming voorgelegd aan de provincie.• Voor project Schokland wordt de grondverwerving voortgezet om ook de resterende projectgronden te verkrijgen, zullen resultaten van het waterhuishoudkundig onderzoek beschikbaar zijn en wordt zo mogelijk een proefopstelling en inrichtingsplan opgesteld.	<ul style="list-style-type: none">• Er zijn flinke stappen gezet in 2021. Deelproject Urkerveld en fase-1 van de Gouden Randen zijn afgerond. Voor Noorderwold zijn keuzes gemaakt voor fase-2 en voor Schokland is het centrale projectgebied pachtvrij in volledig eigendom gekomen.• Dit is gerealiseerd.• Fase-1 is afgerond. Voor fase-2 is begonnen aan een uitwerking op bestekniveau. Uit de retributie van de windmolens in Pampus kan deze inrichting betaald gaan worden.• Omdat het verleggen van de Wulptocht risicovol is voor opbarsting, is een andere inrichting noodzakelijk voor fase-1. Vanwege het grotere grondverzet loopt de procedure vertraging op (MER-plicht). Inrichting van fase-1 zal daarom in de winter van 2022-2023 plaatsvinden. Voor fase-2 is intensief ambtelijk en bestuurlijk verkend of de restopgave (40 ha) kon landen in de Eemvallei. De huidige spelregels maken dat niet mogelijk. Deze verkenning heeft tot vertraging in de besluitvorming geleid. Fase-2 zal in 2022 ter besluitvorming aan de provincie worden voorgelegd.• Het centrale projectgebied is in 2021 volledig en pachtvrij in eigendom van Het Flevo-landschap gekomen. In 2021 is een infiltratieproef gestart. Eind 2021 lijken de resultaten hiervan gunstig, maar het onderzoek wordt begin 2022 afgerond. Dan kan verdere besluitvorming plaatsvinden over inrichting en verdere verwerving.

<p>Oostvaardersoevers</p> <ul style="list-style-type: none"> • We participeren in de Verkenning Oostvaardersoevers, ten behoeve van ecologische kwaliteitsverbetering van het Markermeer in relatie tot de Lepelaarplassen (en Oostvaardersplassen). 	<ul style="list-style-type: none"> • Inmiddels heeft het projectteam van Oostvaardersoevers een ontwerpvoorkeursbeslissing voorbereid en aangeboden aan de minister. Wordt vervolgd in 2022.
<p>Ontwikkeling Lepelaarplassengebied</p> <ul style="list-style-type: none"> • We zetten ons in voor de ontwikkeling van het Lepelaarplassengebied in Almere. In samenwerking met gemeente Almere maken we een uitwerkingsplan voor beoogde investeringen in het hele gebied (project i.h.k.v. Fonds Verstedelijking Almere). We gaan de kwaliteit van bezoekersontvangst op deze locatie verbeteren. En we gaan samen met de andere partijen in de Almeersepoort Nationaal Park Nieuw Land (gemeente, Stad en Natuur, Staatsbosbeheer) werken aan de programmering van natuurbeleving. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ons persbericht medio mei over de beoogde bezoekersontvangst en de in onze ogen noodzakelijke sloop van bezoekerscentrum de Trekvogel heeft veel stof doen opwaaien. Door de aanvraag van de monumentenstatus voor het voormalige dienstpension zagen we ons genoodzaakt een rem te zetten op de planvorming. Begin 2022 neemt het college van Almere een besluit en kunnen we weer verder.
<p>Ontwikkeling Schokland</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rond Schokland intensiveren wij onze samenwerking met het Cultuurbedrijf als opmaat naar de ontwikkeling van een Werelderfgoedcentrum in de toekomst. Concreet betekent dit de ontwikkeling van gemeenschappelijke kernwaarden, die tot uiting gaan komen bij de ontwikkeling van gezamenlijke belevenissen en activiteiten en een gemeenschappelijke website 	<ul style="list-style-type: none"> • Samen met het Cultuurbedrijf zijn kernwaarden benoemd als gemeenschappelijke uitgangspunten. Die vormen de basis van het samenwerkingsproject Beleef Wereld Erfgoed Schokland. De financiering van dat project is gerealiseerd en het project is gestart.
<p>Otterproject</p> <ul style="list-style-type: none"> • We werken aan de renovatie van het otterverblijf in het Natuurpark. Er is zicht op een subsidiebijdrage (Leader) en er zijn keuzes gemaakt op het gebied van de ambities. Dit jaar zal de voorziening worden aangepakt, waardoor het platform en verblijf beheers- en publieksvriendelijker worden. De otters krijgen nog ruimere perken en de delen die toe zijn aan onderhoud zullen worden aangepakt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Er is Leader-geld beschikbaar gekomen en het project wordt in het eerste kwartaal 2022 afgerond en opgeleverd. De eerste otters zijn na de verbouwing in het derde kwartaal van 2021 alweer teruggeplaatst in hun verblijven.

3.5 Samenwerking en Draagvlak

Om ons werk goed te kunnen doen en onze ambities waar te kunnen maken, zijn samenwerking en draagvlak cruciaal. Zeker omdat we verder kijken dan onze eigen natuurgebieden. We behartigen ook de belangen van Het Flevo-landschap in het bijzonder en daarmee van natuur, landschap en cultuurhistorie in Flevoland in het algemeen. Indien nodig ondernemen we actie en werken we mee aan beleid en ontwikkelingen van derden.

Als organisatie worden we vaak uitgenodigd om onze expertise in te zetten. Dat doen we graag. Tegelijkertijd is onze eigen capaciteit beperkt en kunnen we die extra inzet alleen leveren als daar ook financiering onder ligt. Daarom heeft Het Flevo-landschap een actieve relatie met de inwoners van Flevoland, het bedrijfsleven, de overheden en andere organisaties in de provincie en daarbuiten. Voor het onderhouden van het contact met 'de buitenwereld' dragen we in corporate uitingen uit wie we zijn, wat we willen bereiken en wat men van ons kan verwachten.

Te besteden aan doelstelling	Begroting 2021	Realisatie 2021
5 Samenwerking en Draagvlak *	661.785	748.415

*Inclusief eigen fondsenwerving

I.v.m. een nieuwe systematiek worden alleen de cijfers van 2021 getoond, aangezien een vergelijking met eerdere jaren niet relevant is. Realisatie is hoger dan begroot door onder andere hogere contributies en verder veel kleine posten.

Geplande prestatie 2021:	Bereikte resultaten
Overheden en Groene Organisaties <ul style="list-style-type: none">Het Flevo-landschap is actief in het 'groene' netwerk van Flevoland. Zowel op bestuurlijk als ambtelijk niveau. Uiteraard vindt ook met de collega-natuurbeheerders en de andere groene organisaties afstemming en samenwerking plaats.Het Flevo-landschap werkt nadrukkelijk samen in de volgende verbanden:<ul style="list-style-type: none">- Coalitie Blauwe Hart Natuurlijk- Schokland Unesco Werelderfgoed- LandschappenNL- Nationaal Park Nieuw Land.	<ul style="list-style-type: none">We hebben regelmatig overleg gevoerd met de Gedeputeerde Natuur en betrokken ambtenaren over de 'groene' ontwikkelingen in Flevoland, o.a. Programma Natuur, de Bossenstrategie en Actieplan Biodiversiteit.Parallel hieraan is het zogenaamde Groene Directeuren overleg Flevoland en het Natuurbeschermingsoverleg de plek waar Het Flevo-landschap met andere natuurorganisaties ontwikkelingen zoals Flevoland Natuurinclusief en de Regionale Energiestrategie doorgesproken heeft.Met de gemeente Almere is er contact geweest over ontwikkelingen in en om Pampushout en de rol van de ecologie hierin.Vanwege de coronamaatregelen is het aantal overleggen op een laag pitje te komen staan.Onze partners in deze samenwerkingsverbanden hebben we vooral digitaal getroffen. De dagelijkse zaken houden we draaiende. We merken wel dat het permanent digitaal werken een domper op de creativiteit zet.

- Het Flevo-landschap volgt de ontwikkeling van ruimtelijke plannen binnen Flevoland op de voet, waarbij de belangen van natuur, landschap en cultuurhistorie centraal staan. We leveren heel gericht bijdragen aan beleid en ontwikkelingen van derden.
- Het Flevo-landschap neemt namens de andere TBO's deel aan de bestuurlijke Stikstofafel in Flevoland.
- Het Flevo-landschap is betrokken bij de Versterking IJsselmeerdijk en Lelystad Next Level.
- We hebben diverse bijdragen geleverd, onder andere aan gemeentelijke Omgevingsvisies, de Bossenstrategie, het Waterprogramma en het Programma invasieve exoten.

Particulieren en Bedrijfsleven

- We houden onze huidige 12.000 begunstigers op de hoogte en betrokken door de inzet van verschillende communicatiemiddelen, zoals ons magazine dat men drie keer per jaar ontvangt, de digitale nieuwsbrief en de jaarlijkse regiobijeenkomsten. Voor 2021 gaan we kijken of het huidige concept van grootschalige regiobijeenkomsten (waar circa 1.000 begunstigers aanwezig zijn om geïnformeerd te worden over waar Het Flevo-landschap mee bezig is, wat ze gerealiseerd heeft en wil bereiken in de toekomst) nog steeds passend is in deze tijd. Nieuwe ideeën als ook de ervaringen met de alternatieve inzet (online live presentatie door de directeur en vragenmogelijkheid door begunstigers evenals een terugblik in het magazine) in verband met corona, gaan ons helpen om tot een nieuwe vorm te komen waarin we de band met onze begunstigers willen bestendigen en verbeteren.
- We onderhouden het contact met huidige zakelijke vrienden en optimaliseren samenwerkingen waar mogelijkheden liggen. De verkenning zoals genoemd onder hoofdtak 1, zal ons helpen ook de samenwerking met huidige zakelijke vrienden te verbeteren.
- Ons magazine verschijnt drie keer per jaar en we zijn er trots op dat de lezers van het magazine ons spontaan complimenten geven over de kwaliteit. We hechten hier veel waarde aan, omdat het een van de belangrijkste communicatiemiddelen is waarin we laten zien wie we zijn en wat we doen.
- In 2021 hebben we onze begunstigers en andere geïnteresseerden Een Uur Natuur aangeboden, een digitaal programma waarin we aan de hand van prachtige natuurbeelden, documentaires en interviews hebben laten zien wat we in 2021 gedaan hebben en wat onze plannen zijn voor 2022. Dit nieuwe concept, samen met een open dag in juni waar we mensen uitnodigen om in een van onze gebieden op bezoek te komen, zal de opvolger zijn van de grootschalige regiobijeenkomsten zoals we die tot 2019 hebben gehouden.
- In 2021 hebben drie huidige zakelijke vrienden hun overeenkomst met ons voor drie jaar verlengd. Ook hebben we een partnership gesloten voor drie jaar met een bedrijf waar we al langere tijd mee samenwerken, maar dat zich nu als sponsor aan ons verbonden heeft. We constateren dat extra focus op de zakelijke vrienden leidt tot groei.

Corporate Communicatie

- We vinden het belangrijk nog beter uit te dragen wie we zijn, wat we willen bereiken en wat men van ons kan verwachten
- De middelen die we hierbij actief inzetten zijn drie keer per jaar het Flevo-landschap magazine 'Natuur Dichtbij', onze website, de digitale nieuwsbrief die tweewekelijks wordt verstuurd, borden in onze gebieden, foldermateriaal, als ook de regiobijeenkomsten (zie ook Particulieren en Bedrijfsleven)
- Een andere belangrijke rol die we invullen vanuit Corporate Communicatie is de rol van Informatieloket en vraagbaak. Diverse media weten ons goed te vinden als ze meer informatie willen over ontwikkelingen op het gebied van natuur, landschap en cultuurhistorie. Hier helpen we externe partijen graag mee, omdat we graag onze kennis en expertise delen met anderen en hiermee bijdragen aan een betere zichtbaarheid van Het Flevo-landschap.
- Onze communicatiekalender helpt ons aandacht te besteden aan de thema's en ontwikkelingen die we graag delen met onze omgeving. We willen ons verder ontwikkelen als het gaat om zichtbaarheid en sympathie.
- Deze middelen zijn allen in 2021 ingezet. Zoals uitgelegd onder Particulieren en Bedrijfsleven, hebben we de vorm waarin we de interactie zoeken met onze begunstigers, veranderd. Dit doen we nu door een combinatie te maken van een open dag met een digitaal programma.
- Pers, waaronder landelijke media, maar vooral Omroep Flevoland, wist ook ons in 2021 weer goed te vinden. Ook hebben we ons proactiever opgesteld richting pers: als er projecten of ontwikkelingen zijn, die de moeite waard zijn om te delen met onze omgeving zoeken we actief contact.

Eigen fondsenwerving	Realisatie 2020	Begroting 2021	Realisatie 2021
Begunstigers aantal	12.020	12.500	12.412
Begunstigers bijdrage	228.874	250.000	246.801
Bedrijfsvrienden aantal	11		7
Bedrijfsvrienden bijdragen	41.671	40.000	54.476
Bijdragen giften en legaten	1.439	0	2.500
Bijdrage acties derden (Nationale Postcode Loterij)	937.500	937.500	937.500

3.6 Aansturing en Ondersteuning

Het ondersteunende bedrijfsbureau en het management van Het Flevo-landschap zorgen ervoor dat de bedrijfsvoering op orde is en dat medewerkers adequaat ondersteund en voorzien worden om alle activiteiten uit te kunnen voeren. Voor 2021 leggen we accenten in de ontwikkeling van onze organisatie.

Te besteden aan doelstelling	Begroting 2021	Realisatie 2021
6 Aansturing en Ondersteuning	257.112	594.263

I.v.m. een nieuwe systematiek worden alleen de cijfers van 2021 getoond, aangezien een vergelijking met eerdere jaren niet relevant is. Realisatie is hoger dan begroot door niet-begrote ICT-kosten en externe inhuur personeel (o.a. door uitval personeel).

Geplande prestatie 2021	Bereikte resultaten
Directievoering en Governance <ul style="list-style-type: none">Onder leiding van de directeur is het managementteam (MT) verantwoordelijk voor de dagelijkse aansturing van de organisatie. Het MT is in gezamenlijkheid verantwoordelijk om de balans te bewaren en bewaken tussen datgene wat moet en de vele wensen en verzoeken die van buitenaf op ons af komen. Het Flevo-landschap kenmerkt zich door grote betrokkenheid en inzet van de medewerkers en een goede en oplossingsgerichte interne samenwerking in een informele setting. Tegelijkertijd vragen resultaatgericht werken en planmatigheid aandacht. Deze onderwerpen krijgen in 2021 meer accent en vormen de basis van onze interne controlesystematiek.De Raad van Toezicht (RvT) houdt toezicht op de directeur-bestuurder en op de organisatie als geheel. Er zijn vijf reguliere vergaderingen gepland. In 2021 zal één nieuw lid voor de RvT geworven en ingewerkt worden. Binnen de RvT zijn drie commissies actief: de Audit Commissie, de Kwaliteitscommissie en de Remuneratiecommissie. De eerste twee vergaderen elk vijf maal. De RvT is daarnaast een belangrijke sparringpartner voor de bestuurder.	<ul style="list-style-type: none">Onder druk van corona heeft het digitale werken een vlucht genomen. Dat dat kan is heel plezierig. Tegelijk legt dit druk op een goede samenwerking, waarvoor een fysieke ontmoeting onontbeerlijk is. Dat geldt voor de organisatie als geheel en ook voor het MT als team daarbinnen. Er is in 2021 veel progressie geboekt op diverse thema's. Er is veel beleid tot stand gekomen, waarmee een goed fundament is gelegd onder tal van activiteiten. Aanpassingen in de systematiek heeft geleid tot een betere grip en controle op activiteiten. Planmatig werken is verder ontwikkeld. Voor het Bedrijfsbureau is een nieuw afdelingsplan vastgesteld en zijn de bedrijfsprocessen geëvalueerd. Dat zal doorwerken in 2022. Corona heeft daarnaast geleid tot meer individualisme en minder gezamenlijkheid. De druk van tal van maatschappelijke ontwikkelingen en vele vragen om inzet van onze deskundigheid door externen is onverminderd hoog en vraagt voortdurend om scherpe keuzes.Naast de vijf geplande reguliere vergaderingen hebben een drietal extra vergaderingen plaatsgevonden op actuele thema's en besluitvorming daaromtrent. Zie ook onderdeel A van dit jaarverslag.
Bedrijfsondersteuning <ul style="list-style-type: none">In 2020 zijn de diverse ondersteunende afdelingen samengevoegd tot één Bedrijfsbureau. In 2021 zal het accent liggen op de ontwikkeling van het Bedrijfsbureau, de onderlinge samenwerking en het efficiënt gebruik van systemen.	<ul style="list-style-type: none">De samenwerking binnen het Bedrijfsbureau krijgt steeds meer vorm; veel werkprocessen zijn inmiddels gestroomlijnd en verdere mogelijkheden tot het samen maken van efficiëncyslagen zijn benoemd en worden nader uitgewerkt.

- In 2021 is verdere ontwikkeling van flexibel werken een speerpunt. Ingezet wordt op plaats- en tijdonafhankelijk werken en de ondersteuning van medewerkers hierbij. Hierbij zal aandacht zijn voor het gebruik van digitale middelen in de terreinen en verantwoord thuis werken.
- In 2021 zal verduurzaming van de huisvesting verder vormgegeven worden. Hierbij zullen onder anderen de werklocaties in de terreinen energieneutraal gemaakt worden.
- In 2021 zal verder worden geïnvesteerd in de ontwikkeling van de medewerkers van Het Flevo-landschap in planmatig werken.
- Het digitaal en plaats- en tijdonafhankelijk werken heeft een vlucht genomen, door corona maar ook door het ICT-landschap waarmee we werken. Alle medewerkers zijn van alle middelen voorzien die hiervoor nodig zijn, ook thuis. Blijvend wordt ingezet op ondersteuning en het verbreden van kennis en kunde van medewerkers op het digitaal werken d.m.v. workshops en begeleiding.
- Hier is een kleine pas op de plaats gemaakt door voorrang te geven aan de brede inventarisatie van ons vastgoed door een meerjarenonderhoudsplan te laten opstellen. Dit dient als basis voor een verdere uitwerking op verduurzaming in 2022. Daarnaast zijn wel een aantal panden ontdaan van asbest.
- Planmatig werken heeft continu onze aandacht. Dit uit zich bijvoorbeeld in een grondig plan van aanpak als we een nieuw project starten. Ook het planbord helpt onze medewerkers planmatiger te werken, omdat we inzichtelijk hebben wat er in onze werkmand zit.

PROJECTEN GEFINANCIERD MET GELDEN VAN NATIONALE POSTCODE LOTERIJ

Flevoland groener en mooier maken kunnen we niet alleen. Dat doen we samen met duizenden begunstigers, 150 vrijwilligers en veel sponsors. Eén van onze meest trouwe sponsors is de Nationale Postcode Loterij. Het Flevo-landschap en de elf andere Provinciale Landschappen mogen al sinds 1996 rekenen op de steun van de Nationale Postcode Loterij. De Nationale Postcode Loterij wil aandacht schenken aan de bescherming van natuur en landschap in de regio en dit financieel steunen.

Met de financiële steun van de Nationale Postcode Loterij en haar deelnemers heeft Het Flevo-landschap ook in 2021 weer verschillende projecten kunnen uitvoeren. Een kleine greep uit de verschillende projecten:

- De renovatie van twee steigers in de Reigerplas (twee andere steigers zijn opgeruimd).
- Het renoveren van de schelpenpaden in Natuurpark Lelystad.
- De voorbereidingen voor de renovatie van de Zeeasterweg en andere asfaltpaden in Natuurpark Lelystad.

- Het transport van diverse wisenten uit Natuurpark Lelystad naar een nieuw leefgebied in Denemarken.
- Het Flevo-landschap werkt samen met partners aan de ontwikkeling van Nationaal Park Nieuw Land. Voor het Lepelaarplasseengebied werken we nauw samen met de gemeente Almere. In 2021 zijn de eerste voorbereidingen getroffen voor het vernieuwen van de bezoekersontvangst op het voormalig werkeiland aan het Oostvaardersdiep in Almere.
- De ontwikkeling van plannen voor particuliere en zakelijke fondsenwerving, gericht op het genereren van meer inkomsten.

Wij worden gesteund door

Deze projecten/activiteiten zijn mede mogelijk gemaakt dankzij de deelnemers van de Nationale Postcode Loterij.

mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoelinden
ATJ 26-07-2022

4. Bijlagen

A. Bezoldiging directie

Gegevens 2021	
Bedragen x €1	B.G.M. Huisman
Functiegegevens	Directeur- bestuurder
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	109.114
Beloningen betaalbaar op termijn	8.400
Subtotaal	117.514
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	209.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.
Bezoldiging	117.514
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.

Gegevens 2020	
Bedragen x € 1	B.G.M. Huisman
Functiegegevens	Directeur- bestuurder
Aanvang en einde functievervulling in 2020	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	106.824
Beloningen betaalbaar op termijn	7.920
<i>Subtotaal</i>	<i>114.744</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	201.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.
Bezoldiging	114.744
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.

B. Bijzonderheden exploitatie 2021

- De jaarrekening en het jaarverslag 2021 zijn opgesteld conform RJ 650 (Fondsenwervende Instellingen).
- De subsidies van overheden zijn in lijn met de begroting (alleen geïndexeerd). De geplande projecten zijn grotendeels uitgevoerd.
- De opbrengst van producten uit de terreinen is hoger omdat de diverse houtkapprojecten (onder andere door essentaksterfte) uit eerdere jaren in 2021 zijn uitgeleverd en de prijs per kuub hoger was dan voorgaande jaren.
- De overige baten zijn gestegen doordat er meerdere opbrengststromen hoger zijn dan in 2020. Voorbeelden hiervan zijn pachtinkomsten, gebruikersovereenkomsten, huuropbrengsten, parkeergelden en excursies.
- Het resultaat uit beleggingen is negatief. De rentestijging heeft een negatieve invloed gehad op de koersen van obligaties.
- De gerealiseerde bestedingen en dan met name de inzet van personeel zijn binnen de doelstelling Kaderstelling en Kwaliteitsborging lager dan de begroting. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door personele wisselingen en daarmee een lagere capaciteit.
- De gerealiseerde bestedingen voor de doelstelling Terreinbeheer zijn hoger dan de begroting omdat een aantal grote projecten vanuit eerdere jaren naar voren zijn geschoven en tot uitvoering zijn gekomen in 2021. Een voorbeeld hiervan is het project Eilanden Lepelaarsplassen maar ook de vervanging van bruggen, wegen en paden.
- De gerealiseerde bestedingen voor de doelstelling Natuurbeleving zijn lager dan de begroting omdat projecten en activiteiten zijn uitgesteld als gevolg van de coronapandemie. Een voorbeeld hiervan is het evenement natuurbeleving.
- De gerealiseerde bestedingen voor de doelstelling Ontwikkeling en Initiatieven zijn hoger dan de begroting. Dit is hoofdzakelijk toe te schrijven aan ontwikkelingen (grondverkoop en-aankoop) binnen het Programma Nieuwe Natuur Flevoland.
- De gerealiseerde bestedingen voor de doelstelling Samenwerking en Draagvlak zijn hoger dan de begroting. Dat verschil komt onder andere door hogere contributies en verder veel kleine posten.
- De gerealiseerde bestedingen voor de doelstelling Aansturing en Ondersteuning zijn hoger dan de begroting door niet-begrote ICT-kosten en externe inhuur personeel (o.a. door uitval personeel).

Voor een verdere cijfermatige rapportage verwijzen we naar de Jaarrekening 2021.

Het Flevo-landschap streeft ernaar de kosten voor fondsenwerving maximaal 20% van de baten uit eigen fondsenwerving te laten bedragen. Voor 2021 is de verhouding als volgt: 11.5%

	2021	2020
	€	€
Baten eigen fondsenwerving	358.274	274.623
Kosten eigen fondsenwerving	- 41.266	- 15.826
Totaal eigen fondsenwerving	317.008	258.797
Kosten in % van baten eigen fondsenwerving	12%	6%

Het Flevo- landschap verwacht dat minimaal 75% van haar kosten besteed worden aan de doelstellingen. Ook streeft zij ernaar dat de kosten voor beheer en administratie maximaal 25% van het totaal zijn. Daarbij sluit zij aan bij de CBF-normen. Voor 2020 is de verhouding als volgt:

	2021	%	2020	%
	€		€	
Besteed aan doelstelling exclusief kosten verwervingen	8.108.773	92.73%	4.267.095	79,41%
Fondsenwervingskosten	41.266	0,47%	15.826	0,29%
Kosten Aansturing en Ondersteuning	594.263	6.80%	1.090.270	20,29%
Totale lasten exclusief kosten verwervingen	8.744.302	100%	5.373.191	100%

C.Jaarrekening 2021

Onderdeel van dit jaarverslag is de Jaarrekening 2021. Deze jaarrekening publiceren wij als separaat document.

Colofon

Dit jaarverslag is een uitgave van

Het Flevo-landschap
Postbus 2181
8203 AD Lelystad
Tel. 0320 - 286 111

Fotografie

Ed van Zoonen: p25-nr1, p25-nr3
Ernst Dirksen: p3, p12, p25 achtergrond Schokland, p42, p43
Flickr, Daniël van Otterlo: p17
Het Flevo-landschap: p5, p18, p28, p30, p32, p35, p40, p44
InterAxxie Fotografie: p26
Jankees Schwiebbe: p10, p25-nr2
Hendrik van Kampen: p25 (de grutto's op palen)
Kina: p25-nr4
Maarten Feenstra: p6, p13
Marcel van Kammen: p24
Pixa: p9, p38
Pluim Fotografie: p2, p8
Rolf Hendriks: p16
Shutterstock: cover, p4 (beide foto's), p14

Natuur dichtbij

**HET FLEVO
LANDSCHAP**

mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatie doeleinden
ATJ 26-07-2022